

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1924: 59
SOCIALDEPARTEMENTET

FATTIGVÅRDEN BLAND LAPPARNA

UTREDNING VERKSTÄLLD

PÅ UPPDRAG AV

Chefen för Kungl. Socialdepartementet

AVDELNING II

LAPPARNAS BESKATTNING

S T O C K H O L M

1 9 2 4

Statens offentliga utredningar 1924

Kronologisk förteckning

1. Angående ordnandet av statens kommersiella informationsverksamhet. Promemoria, given av chefen för utrikesdepartementets speciella handelsavdelning. Marcus. 28 s. U.
2. Det svenska lantbrukets produktionskostnader. 2. Bokföringsåren 1920—1921 och 1921—1922. Av L. Nannesson. Meddelande från Kungl. Lantbruksstyrelsen nr 247 (nr 6 1923). Svanbäck. (6), 107 s. Jo.
3. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 12. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Kopparbergs län. Beckman. 47 s. 2 kart. Jo.
4. Supplement nr 2 till Sverges familjenamn 1920. Stat. Repr.-anst. 10 s. Ju.
5. Betänkande med utredning och förslag angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Eklund. vij, 208 s. E.
6. Utredning rörande ny vattenväg mellan Östersjön och Väneren, Göta kanal, jünkte bihang, innefattande preliminär utredning rörande vattenväg mellan Hjälmaren och Väneren, Sven kanal. Meddelande från Kungl. Kanal-kommissionen. Nr 4. Haggström. 173 s. 3 kart. K.
7. Betänkande och förslag angående läroverks- och landsbibliotek. Uppsala, Almqvist & Wiksell. xj, 511 s. E.
8. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 13. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Västmanlands län. Beckman. 36 s. 2 kart. Jo.
9. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 14. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Värmlands län. Beckman. 52 s. 2 kart. Jo.
10. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 11. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Blekinge län. Beckman. 32 s. 2 kart. Jo.
11. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 15. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Jämtlands län. Beckman. 32 s. 2 kart. Jo.
12. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 18. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Gotlands län. Beckman. 19 s. 1 karta. Jo.
13. Förslag till lönerreglering för befattningshavare vid rikets allmänna läroverk samt vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter. Tullberg. 413 s. E.
14. Jakttagelser rörande socialiseringen i Österrike 1918—1922. Av Nils Karleby. Tiden. vij, 111 s. Fi.
15. Det svenska tobaksmonopolet. En undersökning av dess verksamhet 1915—1922. Av M. Marcus. Tiden. vij, 106 s. Fi.
16. Betänkande med förslag till gruvlag. Norstedt. 400 s. Ju.
17. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 19. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Västerbottens län. Beckman. 77 s. 2 kart. Jo.
18. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 9. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Hallands län. Beckman. 146 s. 3 kart. Jo.
19. Anvisningar rörande vägvisandet och automobiltrafiken. Blom. 24 s. K.
20. Skeppstjänstskommittéens betänkande. 8. Förslag till lag om särskild pensionsförsäkring av sjöfolk. Marcus. 123 s. 1 tab.-bil. H.
21. Fastighetsregisterkommissionens meddelanden. 13. Sammandrag av inkomna yttranden över fastighetsregisterkommissionens förslag den 25 augusti 1923 angående tillsynen å fastighetsregistreringen m. m. Palmquist. 79 s. Ju.
22. Statens järnvägar. Kortfattad översikt av deras tillkomst, ekonomi och organisation. Av M. Marcus. Tiden. vij, 149 s. Fi.
23. Handledning vid utarbetandet av brandordningar för landskommuner. Marcus. 16 s. K.
24. K. skolöverstyrelsens utlåtande över skolkommissionens betänkanden 1—5. Norstedt. 346 s. E.
25. Normalbestämmelser för leverans och provning av cement (cementbestämmelser) samt för byggnadsverk av betong och armerad betong (betongbestämmelser). Norstedt. 42 s. K.
- 26—27. Betänkande med förslag till ett systematiskt utforskande av den svenska allmogekulturen. 1. Huvudbetänkande och förslag. vij, 156 s. 1 pat.-tab. 2. Allmogeforskningen i Sverige och dess nordiska grannländer. iv, 204 s. V. Pettersson. E.
28. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 16. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Norrbottens län. Beckman. 21 s. 2 kart. Jo.
29. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 20. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Västerbottens län. Beckman. 29 s. 2 kart. Jo.
30. Statens järnvägar som allmänt affärsverk. Tiden. 411 s. Fi.
31. Utredning rörande kungl. teaterns ekonomi och konstnärliga verksamhet. Norstedt. (2), 63, 27 s. E.
32. Malmkommissionens slutbetänkande. Utredning angående nyttiggörandet av statens norrländska malmfyndigheter. Beckman. 346 s. 6 bil. H.
33. Malmutgången i Norrbottens län. Utredning, ingående i malmkommissionens betänkande den 21 mars 1923. Av Edw. S. Berglund. Beckman. (22), 128 s. 6 bil. H.
34. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 26. Ljusindustrin samt tillverkningen av glycerin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av J. Lublin. Tullberg. iv, 119 s. Fi.
35. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 27. Ylleindustriens produktionsförhållanden. Av K.-G. Hagström. Marcus. iv, 110 s. Fi.
36. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 28. Den svenska tegelindustriens utveckling 1881—1913 med särskild hänsyn till dess ställning ären närmast före världskriget. Av B. Ohlin. Marcus. iv, 79 s. Fi.
- 37—38. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 36. Betänkande angående tullsystemet's verkningar i Sverige före världskriget. Marcus. Del. I. xix, 365 s. Del 2. 354 s. Fi.
39. Sveriges vattenkrafttillgångar och vattenkraftproduktion. Av S. Låbeck. Tiden. 45 pl., vij, 149 s. Fi.
40. Till frågan om ny jorddelningslagstiftning. Palmquist. (4), 368 s. Ju.
41. Utredning med förslag till lag om lärlingsväsendet i vissa yrken. Norstedt. 104 s. E.
42. Förbrukning av virke till husbehov på Värmlands läns landsbygd. Norstedt. 79 s. Jo.
43. Domänstyrelsens utlåtande den 28 maj 1924 med förslag till kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna. Tullberg. 76 s. Jo.
44. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 17. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Jönköpings län. Beckman. 64 s. 2 kart. Jo.
45. Kommunal affärsverksamhet i de svenska städerna. Av H. Lindholm och G. Bergqvist. Tiden. vij, 332 s. Fi.
46. Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 1. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Östergötlands län. Beckman. 38 s. 2 kart. Jo.
47. Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 4. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Kronobergs län. Beckman. 24 s. 2 kart. Jo.
48. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 22. Förteckning över elektriska kraftanläggningar i Sverige år 1923. Beckman. 125 s. 1 väggkarta i särskild bilaga. Jo.
49. Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 3. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Kalmar län. Beckman. 32 s. 2 kart. Jo.
50. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 7. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av lands-

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1924: 59

SOCIALDEPARTEMENTET

FATTIGVÅRDEN
BLAND LAPPARNA

UTREDNING VERKSTÄLLD

PÅ UPPDRAG AV

Chefen för Kungl. Socialdepartementet

Avdelning II

LAPPARNAS BESKATTNING

—◆—

STOCKHOLM 1924

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

243703

Denna undersökning utgör andra avdelningen av den utav undertecknad på uppdrag av chefen för Kungl. Socialdepartementet verkställda utredningen rörande ordnandet av fattigvården bland lapparna i riket, enligt min skrivelse till honom av denna dag.

Stockholm den 25 septemper 1924.

Johan Widén.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Kap. I. Lapparnas skattskyldighet intill närvarande tid	5
<p>Sambandet mellan frågan om ordnande av lapparnas fattigvård och deras beskattning. — Lapparnas skattskyldighet i äldre tider; birkarlarna. — Karl IX:s förordnanden ang. lapparnas skattskyldighet. — Kungl. brevet ang. lappskatten den 8 juli 1695 och lappfogdeinstruktionen av s. d. — Lappfogdeinstruktionen den 5 augusti 1760. — Lappskattens natur och förhållande till lappskatteländen. — Lappskattens belopp och uppbärande. — Lappskatten i Jämtlands län upphäves. — Skattskyldighet till prästerskapet. — Lapparnas skjutskyldighet; »nästen». — Frihet från mantalspenningar. — Frihet från allmänna sjukvårdsavgiften. — Lappallmogens bevillningsfrihet. — Lapparnas kommunala skattskyldighet. — Förslag om lapparnas kommunala beskattning utan införande av bevillning. — Framställning om avskrivning av lappskatten.</p>	
Kap. II. Förslag om ordnande av lapparnas beskattning	20
<p>Uttalanden av lapparna ang. deras skattskyldighet. — Skäl för upptagande i detta sammanhang av lapparnas beskattningsfråga. — Beskattningsfrågan ur principiell synpunkt. — Lappskattens borttagande. — Skattskyldighetens förhållande till dispositionsrätten över lappskatteländen. — Statsbeskattningen anordnas som inkomst- och förmögenhetsskatt samt bevillning. — Olika förfaringssätt för taxeringen. — Erforderliga ändringar i inkomstskatteförordningen och bevillningsförordningen m. m. — Frihet från beskattning av visst mindretal renar? — Uppskattning av förmögenhet i renegendom. — Beskattningsorten. — Taxeringsförfarandet; självdeklaration. — Hemställanden ang. statsbeskattningen. — Den kommunala beskattningen. — Lapparnas frihet från avgifter till skolväsendet. — Avgifter till kyrkliga behov. — Landstingsskatt. — Hemställanden ang. kommunalbeskattningen. — Exempel på beräkning av skatt enligt förestående förslag. — Deltagande i vissa andra allmänna avgifter. — Avgifter till prästerskapets avlöning. — Frihet från vägs katt. — Frihet från mantalspenningar och allmänna sjukvårdsavgiften.</p>	

THE HISTORY OF THE

... of the ...

CHAPTER II

... of the ...

KAP. I.

Lapparnas skattskyldighet intill närvarande tid.

Under den utredning som ägt rum angående ordnandet av fattigvården bland lapparna i riket har allt bestämdare krav blivit resta på att, för så vitt kommunerna skulle belastas med denna fattigvård, den lapparna enligt gällande bestämmelser tillkommande friheten från skattskyldighet till kommunen för inkomst av sin renkötsel måtte upphöra. I sammanhang härmed har ock ifrågasatts, att jämväl inkomst- och förmögenhetsskatt till staten samt bevilling för berörda slag av näring, varifrån lapparna nu äro fria, borde av dem utgöras. Den lapparna hittills lagligen tillkommande undantagsställningen i avseende å skattskyldighet till stat och kommun skulle alltså bortfalla.

I den mån som utredningen av lapparnas fattigvårdsfråga resulterat i förslag därom, att kommunerna i lappmarken och i de trakter av Jämtlands län, som omfatta de s. k. renbetesfjällerna, skulle hava att ansvara för fattigvården åt de inom kommunen bosatta lapparna, har alltså en utredning av lapparnas beskattningsfråga i sammanhang med fattigvårdsfrågan framstått såsom påkallad. En dylik utredning är emellertid, såsom i nästa kapitel närmare kommer att beröras, aktuell även ur andra synpunkter.

Skattskyldighet till staten har av ålder ålegat lapparna. I äldsta tider utgick skatten av lapparna liksom skatterna i allmänhet i naturapersedlar, mestadels i skinn av pälsbärande djur, såsom mård och ekorre (gråverk). Skatten uttogs genom de s. k. birkarlarna, handelsmän, som privilegierats att driva köpenskap med lapparna och i sammanhang därmed uppburo skatten av dem. Till kronan inbetalade dessa skatten med ett visst fastställt belopp, vilket de hade att uttaga av lapparna bäst de kunde. De voro således i förhållande till kronan ett slags skatteentreprenörer. Då det naturligtvis var omöjligt att kontrollera, huru mycket de å sin sida uttogo av lapparna, är det sannolikt att detta skedde i ganska drygt mått. Det klagades ock över att de foro hårt fram mot lapparna, ej blott beträffande skatteindrivningen utan även i andra avseenden.

Från Karl IX:s tid vidtager en annan och bestämdare ordning med avseende på lapparnas skattskyldighet. Han bröt birkarlarnas välde i lappmarkerna och förordnade om lappskattens uppbärande genom kronans fogdar, något som dock redan tidigare ägt rum¹. I en instruktion (»Tänkesedel») av den 3 de-

Sambandet mellan frågan om ordnande av lapparnas fattigvård och deras beskattning.

Lapparnas skattskyldighet i äldre tider; birkarlarna.

Karl IX:s förordnanden ang. lapparnas skattskyldighet.

¹ Enligt en uppgift i G. v. Dübens »Om Lappland och Lapparne», Sthlm 1873, skulle birkarlarnas befattning med skatteuppbörden upphört år 1553, till stöd för vilken uppgift han åberopar ett brev av 1593 från kyrkoherden Andreas Nicolai. Enligt fogderäkenskaper från 1550-talet (1553 och 1555), cit. av Åke Holmbäck: »Om lappskattelandsinstitutet och dess historiska utveckling», Uppsala 1922, synas fogdarna då haft befattning med uppbörden av lappskatten, som angives till visst belopp, olika för fjällapp och granlapp (skogslapp). En kronans lappfogde finnes för övrigt nämnd redan 1424.

cember 1603 för fogdarna i Piteå och Luleå lappmark, anbefaller han dem, bland annat, att uppbära skatten av lapparna »efter den ordning vi där uppå gjort have» samt meddelar dem förhållningsorder om lämnande av erforderligt skydd mot birkarlarnas »vederstyggliga leverne». Uti en »undervisning» om lapps kattens utgörande i november 1605 förordnas, att skatten, som förut för en skattegill fjällapp utgjort 2 mårds kinn, skall dädanefter utgöra 2 oxrenar eller 3 vajor eller 8 lispund gäddor; att varje sjölapp, som förut skattat både till Sverige, Danmark och Ryssland med 3 daler, skall därefter utgöra till Sverige »4 våger rockor eller bärnfisk, det är 8 lispund», men de som förut skattat både till Sverige och Danmark, »2 våger rockor eller bärnfisk, det är 4 lispund». Birkarlarna, som endast tillätos att köpslaga vid de bestämda marknadsplatserna, skulle där giva vart tionde skinn och vart tionde lispund torr-fisk »uti tull», »samt ock andra persedlar, som där förefalla kunna». De som hade renar skulle giva var tionde ren, vilket ock gällde lapparna. I en lappfogdeinstruktion av den 11 september 1607, vari förordnas om bestämmande av marknadsplatserna, medgives visserligen birkarlarna att komma till dessa med deras köpenskap, »dock icke förr än fogden först haver haft fjorton dagars tid att uppbära vår skatt och uppköpa de skinnvaror som Vi behöve». Föreskriften om utgivande av viss skatt för denna rättighet upprepas och fullständigas, liksom även bestämmelsen att de som hava renar skulle lämna var tionde ren; »och den», heter det, »skall var fogde strax uppbära». Än vidare skulle fogden hava uppsikt på, huru många renar »slås», och skulle till kronan givas var tionde hud, »som de slå av renarna». Som skattegill lapp räknades enligt den förut nämnda undervisningen varje lapp, när han var sjutton år gammal och däröver, »antingen han bor uti fjällen eller vid sjösidan».

Bestämmelserna om lapparnas skattskyldighet äro emellertid icke meddelade för samtliga lappmarker som en helhet, utan för vissa lappmarker eller fogdar. Skatten synes därför varit olika inom olika lappmarker, liksom den ock varit olika för skogslappar, fjällappar och sjölappar. Den utgick ock under flera olika titlar; 1695 års nedan omförmälta brev nämner »ordinarie ränta», som väl motsvarar den i 1605 års instruktion under 2:a och 3:e punkterna omnämnda skatten av fjäll- och sjölappar, »tionde», »haxepalka» (= tullpenningar), »tionderenar» och »lagmansränta». Tid efter annan har ock skatten förändrats både i fråga om persedlar och belopp. Här kan emellertid icke vara behöfligt att följa dess växlingar före år 1695, då en ny ordning i detta avseende kom till stånd.

*Kungl.
brevet ang.
lapps katten
den 8 juli
1695 och
lappfogde-
instruktio-
nen av s. d.*

Ett försök att bringa större enhet och precision i lapps katteförhållandena gjordes på 1680-talet av landshövdingen i Västerbotten Gotthard Strick, som verkställde en förhöjning och på samma gång omläggning av lapps katten, enligt vilken skatten skulle beräknas efter det antal renar som varje lapp innehade. Den sålunda bestämda skatten fanns emellertid för hög och föranledde klagomål. I anledning av dessa verkställdes en undersökning genom dåvarande landshövdingen i Västerbotten greve Gustav Douglas och lagmannen Jakob Bure; och på grund av denna utfärdades genom Kungl. brevet den 8 juli 1695 nya bestämmelser i ämnet. Enligt dessa skulle samtliga de ovanberörda skattetitlarna vid skattläggningen sammanföras till en enda summa i reda penningar, vilken skulle påläggas varje by; och försäkrades däremot, att lapparna »intet vidare skola bliva graverade, som ock att det manskap, som hädanefter i lappmarkerna kan tillväxa, eller ock eljest begiva sig dit från de norska och ryska lappmarker, icke skall göra någon särdeles skatt till Oss och vår krona, utan allenast hjälpa byn i dess antagna summa». Vidare förordnades att i stället för de förut utgående tionderenarna och tiondefisken, som tillförne varit utgivna efter renarnas antal eller »fiskeriet», »men sedermera är kommen på mantalen», skulle

»något litet läggas uppå var person, som ungefär kan svara emot det som tionderena och tiondefisken uppå hela lappmarken belöper». Dessutom meddelades bestämmelser om lapparnas skjutsningsbesvär för att förekomma att de härmed skulle alltför mycket betungas. Slutligen föreskrevs ock om ordnande av lapparnas skyldighet att deltaga i de prästerskapet tillkommande rättigheter och pastoralier, i vilket hänseende landshövdingen och superintendenten i Härnösand hade att inkomma med förslag till Kungl. Maj:t.

Föreskrifterna i detta nådiga brev fullständigades genom den samma dag utfärdade lappfogdeinstruktionen, eller »instruktion och reglemente, varefter lappfogdarna vid skattens uppbärande av lappallmogen sig underdånigst skola hava att reglera och rätta». Här upprepas, att var lappby skulle skattläggas för en viss summa i ett för allt. På det icke genom lapparnas flyttande från den ena byn till den andra byarna måtte försvagas i skatteförmåga förordnades, att varje lapp skulle utgöra sin skatt i den by, varest han en gång blivit skriven, för vilket ändamål lappfogdarna hade att korrespondera med varandra, så att de som flyttat kunde hämtas igen till den byn, där de skrivits och borde utgöra sin skatt. Den skatt, varmed en by en gång blivit belagd, finge icke förminskas; fördenskull skulle byamännen gemensamt svara för skatten, så att, om någon blev oförmögen att betala skatten, de andra fingo svara därför till dess någon annan kunde skaffas, som svarade för skatten i stället för den oförmögne. Skattens fördelning mellan byamännen skulle verkställas av länsmanen tillika med i de större byarna 4, i de mindre 2 beskedliga lappar, helst tolvmän. Dessa skulle vid dödsfall, inflyttningar eller oförmåga jämka skatten efter vars och ens villkor och förmögenhet. Om överenskommelse på detta sätt ej kunde uppnås, skulle det åligga »justitiarien» och lappfogden att pröva saken och lämna skatten efter vad som prövades skäligt. Vidare meddelades även i instruktionen bestämmelser till förhindrande av att lappallmogen alltför mycket betungades med skjuts för tjänstemännen.

Dessa föreskrifter upprepas i huvudsak i lappfogdeinstruktionen eller instruktionen för »kronofogdarna» i lappmarken av den 5 augusti 1760. Där säges, att fogden vid uppbörden har att rätta sig efter den jordebok, »som nu är eller framdeles genom landshövdingens föranstaltande kan fastställd varda». Föreskriften om byns gemensamma ansvarighet för lapps-katten inskärpes, och bestämmelserna om skattens fördelning mellan byamännen preciseras så, att detta skall ske genom länsmanen och två nämndemän. För att förekomma skattens minskning föreskrives, bland annat, att om någon skattelappman för arv, giftermål eller andra skäliga orsaker ville flytta till annat land, skulle han giva det tingsrätten och kronofogden till känna, som däröver hade att höra allmogen i byalaget; hade han då någon annan i sitt ställe, »som kan svara för dess innehavda land och skatt», skulle flyttningen tillåtas. Den som flyttade annorlunda och utan tillstånd skulle återhämtas och därefter straffas. Med upprepande i huvudsak av en redan i förra lappfogdeinstruktionen meddelad föreskrift, åläggas kronofogden tillse, att icke flera i någon by sig inträngde än lägenhet för dem finnes; och borde de, »som ånyo tillkomma och för byn icke nödiga äro», förvisas till en annan by, varest gäves bättre utrymme. När något lappland blev anslaget till nybyggen, så att det ej vidare kunde av lappbefolkningen nyttjas till rendjursbete, fisk- och djurfång, borde den i jordeboken påförda skatten för detta land avdragas från byns skattesumma; dock, tillägges det, borde ingen lappman drivas från »renbetet på mossedar och berg, som endast för dess renar men icke för nybyggares kreatur tjänliga äro». Även i denna instruktion är tal om ämbetsskjutsen, vilken vad kronofogden angår nu alldeles upphäves; och tillägges honom i stället en penningersättning av 6 öre silvermynt av vart hushåll, så av lappallmogen som nybyggare.

Lappfogdeinstruktionen den 5 augusti 1760.

*Lappska-
tens natur
och förhål-
lande till
lappskatte-
landen.*

Här är icke anledning att ingå på, i vad förhållande lapparnas ovan bestämda skattskyldighet ställdes till deras rätt att innehava samt för sin närings bedrivande disponera vissa jordområden, de s. k. lapps kattelanden eller, som de i Jämtlands län kallas, lapps kattefjällen, rörande vilket ämne en särskild utredning föreligger¹. Här må blott ur sagda utredning anmärkas, att vid den skattläggning, som ägde rum efter 1695 års brev, innehavet av lapps katteland i huvudsaklig mån lagts till grund, ett samband mellan skatten och jordinnehavet som dock icke fått sitt uttryck i själva författningarna, enligt vilka skattläggningen skedde byavis. Vad angick Jämtland och Härjedalen synes skatten varit på det närmaste förbunden med innehavet av skattefjällen.

I varje fall har lapps katten haft naturen av en grundskatt, om den än icke varit att fullt likställa med de på jorden vilande grundskatterna i övrigt. Den intogs i kronans från och med år 1695 upprättade jordeböcker och finnes, vad Norrbottens och Västerbottens län angår, än i dag där upptagna under rubriken »kronolägenheter under enskild disposition» såsom ränta påförd för särskilda lapps katteland. Vad angår Jämtland och Härjedalen, varest, såsom nedan närmare beröres, denna skatt numera upphört, voro lapps kattefjällen under ovan nämnda rubrik upptagna i kronans jordebok och skatten förd såsom en av dessa utgående ränta.

*Lappska-
tens belopp
och upp-
bärande.*

Efter år 1695 har lapps katten vad angår Norrbottens och Västerbottens län icke undergått några konstitutiva förändringar. Enär denna skatt icke kunde anses såsom grundskatt i egentlig mening, blev den jämlikt bestämmelsen i Kungl. kungörelsen den 5 juni 1885 och lagen den 2 december 1892 undantagen från den genom sagda författningar bestämda nedsättning och avskrivning av grundskatterna. För vissa lapps katteland har emellertid skatten under tidernas lopp upphört, därigenom att dessa land enligt meddelade beslut avförts ur jordeboken. År 1695 utgjorde lapps katten för sagda läns samtliga lappmarker 1,629 $\frac{1}{2}$ daler². För närvarande uppgår den inom Norrbottens län till ett sammanlagt belopp av 501 kronor 57 öre. I Västerbottens län utgör den tillhoppa 133 kronor 3 öre, varav dock 3 kronor 54 öre för tvenne lapps katteland i Malå socken alltsedan grundskatterna i allmänhet avskrevos icke vidare debiterats och uppburits.

Beträffande debiteringen och uppbörden av lapps katten gälla formellt ännu bestämmelserna i 1760 års lappfogdeinstruktion, enligt vilken den enligt jordeboken respektive lappbyar påförda skatten skulle fördelas av länsmannen med två nämndemän och därom givas kronofogden besked till rättelse vid uppbörden. Dessa bestämmelser kunna numera icke tillämpas. Länsmännen, varmed från början torde avsetts de vid lappbyarna anställda byalänsmännen, finnas numera icke, och nämndemännens medverkan vid skattefördelningen inom lappbyn tages ej i anspråk. I stället ha andra metoder för skatteuppbörden kommit till användning. Inom Norrbottens län debiteras lapps katten i en post för varje lapps katteland att betalas av vederbörande byordningsman, som sedan fördelar skatten bland renägande lappar i vederbörande lappby och uttager den av dem. Vad angår Jukkasjärvi och Karesuando socknar har, enligt upplysning av lappfogden, tagits den genvägen, att lapps katten debiteras lappallmogen därstädes »genom lappfogden», som inbetalar beloppet och därefter uttager det i Jukkasjärvi genom vederbörande lappordningsmän och i Karesuando genom kommunalnämnden av de kommunalskattemedel, som lapparna där inbetalt³. Inom Västerbottens län har på senaste tiden, för undvikande av de olägenheter, som voro förbundna med den obetydliga lapps kattens debitering och uttagande

¹ Den förut cit. av Åke Holmbäck verkställda utredningen »Om lapps kattelandsinstitutet och dess historiska utveckling».

² Enligt uppgift i G. v. Düben anf. arbete sid. 425.

³ Om lapparnas utgörande av kommunalutskylder i Karesuando se nedan sid. 16.

hos ett stort antal skattdragande, följts det tillvägagångssättet, att skatten enligt föreskrift från länsstyrelsen av häradsskrivarna påförts de olika lappbyarna, varefter det överlämnats åt bymännen att själva fördela den sig emellan. För att legalisera detta förfarande, som ansågs ej överensstämma med gällande föreskrifter, har länsstyrelsen, enligt vad den meddelat, vidtagit åtgärder, som slutligen föranlett till här nedan omförmälta framställning om lappskattens fullständiga avskaffande.

Vad angår Jämtlands län blevo i samband med avvittringen därstädes lappskattefjällen eller, som de dåmera benämndes, renbetesfjällen avsatta för lapparnas behov. Genom särskilda utslag under åren 1846—1856 fastställde Konungens befallningshavande för varje renbetesfjäll ränta, beräknad för fiske och bete, beträffande vissa bland dem endast för bete. Dessa räntor utgjorde enligt 1881 års jordebok tillhoppa 204 kronor 73 öre. Efter räntornas fastställande upplätos renbetesfjällen genom inrymningsbrev åt åbor bland lappbefolkningen, vilka mot räntans erläggande tillförsäkrades att å fjällen idka renkötsel samt fiske i där befintliga sjöar och vattendrag. Även dessa räntor undantogs enligt meddelade bestämmelser från den allmänna nedsättningen och avskrivningen av grundskatterna.

Då i enlighet med lagen angående de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige den 4 juni 1886 de forna lappskattefjällen skulle disponeras för gemensamt nyttjande av de lappbyar, på vilka de skulle indelas, ansågos de förut meddelade inrymningsbrev för enskilda lappar hava till sin verkan förfallit och förklarades genom allmän kungörelse av Konungens befallningshavande hava upphört att gälla. Sedan därpå indelningen i lappbyar blivit verkställd, hemställde Konungens befallningshavande i skrivelse till kammarkollegium den 8 juli 1890, att renbetesfjällens räntor, vilka icke längre kunde av de forna inrymningshavarna uttagas och vilka lapparna i de nyindelade byarna icke ville betala, måtte avskrivas. Kollegium hänvisade Konungens befallningshavande att genom utslag, som underställdes kollegii prövning, avgöra saken. Sedan de särskilda lappbyarna och kvarlevande åbor lämnats tillfälle att yttra sig, förordnade Konungens befallningshavande genom utslag den 6 december 1893 att samtliga renbetesfjällen påförda räntor skulle upphöra att utgå samt ur kronans jordebok och räkenskaper avskrivas. Detta utslag fastställdes av kammarkollegium genom utslag den 13 november 1894; och av åtskilliga lappar däröver anförda besvär blevo genom Kungl. Maj:ts beslut den 3 maj 1895 på formell grund icke upptagna till prövning. Härigenom har alltså lappskatten eller lappräntan i vad angår Jämtlands län bortfallit.

*Lappskatten
i Jämtlands
län upp-
häves.*

Även annan skattskyldighet har ålegat lapparna. Av 1695 års brev kan slutas, att lapparna av gammalt, d. v. s. alltsedan de första församlingarna i lappmarken kommo till stånd, utgjort löningsrättigheter till prästerskapet. Det är förut omnämnt, hurusom genom nämnda brev landshövdingen i Västerbotten och superintendenten i Härnösand fingo befallning att inkomma med förslag, huru denna skattskyldighet skulle ordnas. Anledningen till detta uppdrag angives vara, att prästerskapets i lappmarkerna rättigheter uppbyros mycket olika, varjämte framhålles, »att det reglemente, som i detta mål här neder på landet är vordet avfattat¹, intet lärer kunna lämpas till lappmarkerna». Sedan de nämnda myndigheterna enat sig om ett förslag och framlagt det för Kungl. Maj:t, blev detta stadfäst genom Kungl. Maj:ts resolution den 15 januari 1696. Enligt detta reglemente skulle pastor årligen av en skattelapp åtnjuta: 1:o uti tionde två par lapphandskar eller $\frac{1}{2}$ lispund gäddor; 2:o uti »påskmål» ett grå-

*Skattskyldighet till
prästers-
skapet.*

¹ Härmed åsyftas tydligen Kungl. förordningen den 8 februari 1681.

skinn av var person, som går till Herrans nattvard; 3:0 uti julkost och »näst¹ om marknadstiden» ett lispund kött eller fisk och en ost om en marks vikt efter var trettionde vaja som lappen äger; 4:0 för begravning efter skattelappen eller hans hustru en vaja; för barn-, dräng- och pigelik eller annan fattiglapp $\frac{1}{2}$ lispund gäddor eller 2 par lapphandskar; 5:0 för lysning och brudvigsel samt barndop och kyrkogång lika mycket eller i dess ställe 12 gråskinn.

Denna författning torde ha i huvudsak efterföljts² ända tills prästerskapets löningsrättigheter ordnades på nya grunder enligt Kungl. förordningen den 11 juli 1862. Enligt sistnämnda författning skulle för varje pastorat uppgöras förslag å avlöningsförmånerna till dess prästerskap, vilket sedan fastställdes av Kungl. Maj:t. Tionden utbyttes mot bestämda avgifter, likaså alla extra ordinarie lönerättigheter, påskpenningar m. fl. De nya avgifterna beräknades till en mindre del i penningar men huvudsakligen i persedlar, som utgingo efter tio-årig medelmarkegång; betalningen kunde dock undantagsvis få göras in natura. Det sistnämnda blev förhållandet i lappmarken, i det Kungl. Maj:t genom Kungl. brev den 26 februari 1864 medgav, att inom pastorater, varest funnos lappar, dessas bidrag till prästerskapets avlöning finge beräknas uti persedeln renkött, vilken, där den icke kunde bliva bestämd till leverering in natura, skulle utgå i penningar efter vissa grunder intill dess denna persedel kunde bliva införd i markegångstaxan.

Uti de enligt nämnda grunder fastställda löneregleringarna finnas inom samtliga lappmarkspastoraten i Norrbottens län »skattelappallmogen» påförd vissa kvantiteter renkött, växlande från maximum 36 centner i Enontekis (Karesuando) till 13 centner 70 skålpund i Arvidsjaur. Därjämte ålägges samma allmoge en viss avgift i penningar, nämligen i Karesuando 40 rdr 50 öre, i Jukkasjärvi 28 rdr, i Gällivare 33 rdr, i Jokkmokk med Kvikkjokk 24 rdr, i Arjeplog 38 rdr och i Arvidsjaur 40 rdr. Denna prästskatt av såväl ena som andra slaget skulle mellan de betalningsskyldiga fördelas efter samma grunder som den till kronan utgående lappskatten. I resolutionerna för Jukkasjärvi och Jokkmokk stadgas ock en avgift av den icke skattlagda lappallmogen av för vartdera pastoratet 10 skålpund renkött för varje matlag. För de övriga pastoraten torde de icke skattebetalande lapparna få anses inbegripna under bestämmelsen, att de som icke utgöra avgift enligt förestående grunder skola årligen betala en rdr för varje matlag.

Vad beträffar Västerbottens län förekomma särskilda bestämmelser om lapparnas bidragsskyldighet till prästerskapets avlöning i resolutionerna för Sorsele, Stensele med Tärna, Vilhelmina och Åsele pastorat. Det heter i de tre förstnämnda av dessa, att de av lappallmogen, som innehava lappskatteland och tillika idka renskötsel, erlægga årligen i Sorsele 32, i Stensele 40 och i Vilhelmina 40 skålpund renkött; därjämte skola de av lappallmogen, som icke hava jord men idka renskötsel, erlægga vissa skålpund, resp. 14, 25 och 20, renkött för varje matlag³. Enligt bestämmelserna för Stensele och Tärna utgår dessutom såsom lön till kapellpredikanten i Tärna av »envar av lappallmogen som betalar skatt» 8 skålpund renkött. I resolutionen för Åsele heter det: »Av lappallmogen utgöres årligen tillhoppa 85 skålpund renkött i förhållande till vars och ens skatt.» — Vad de icke renskötande lapparna angår torde även dessa, för så vitt de icke voro fattiga, åtminstone de bofasta av dem, till äventyrs ansetts bidragsskyldiga enligt den i samtliga ovanberörda resolutioner, liksom i andra löneregler-

¹ Om betydelsen av denna term se nedan sid. 12.

² Den återopas av Petr. Læstadius i hans »Journal för första året av hans tjänstgöring såsom missionär i lappmarken», Sthlm 1831, sid. 144. Han anför där exempel på huru författningen i visst fall tolkades olika och huru lapparna därigenom enligt hans mening oskäligt betungades.

³ I resolutionerna för Stensele och Vilhelmina står i st. f. »varje matlag» ordet »vardera», vilket torde betyda detsamma.

ringsresolutioner för länets pastorat, förekommande bestämmelsen att gärningsmän, hantverkare, inhysesboende och deras vederlikar, vilka icke för fattigdom äro befriade från utgörande av utskylderna till socknen, skola årligen betala en riksdaler för varje särskilt matlag¹.

Inom Jämtlands län finnas för lapparna avsedda bestämmelser endast i de rörande Frostvikens, Undersåkers och Hede lappförsamlingar meddelade föreskrifter, vilka förekomma i resolutionerna för de liknämnda pastoraten. I resolutionen angående Frostviken säges alltså, att av lappallmogen erlägges årligen tillhopa 70 skålpund renkött, som fördelas efter deras till kronan utgående skatt. Uti resolutionen för Undersåker föreskrives, att den av de båda komministrarna i pastoratet, som av konsistorium förordnas att bestrida religionsundervisningen bland lappallmogen, äger uppbära, utom den för sådant ändamål anslagna kronotiondespannmål, de avgifter som av lappallmogen »hitills» utgjorts till komministern i Undersåker. Vad angår Hede pastorat säges, att kyrkoherden fortfarande har att tillgodonjuta den honom av lappallmogen tillkommande avgift i renkött.

Enligt den nu gällande lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 skola de förut bestämda avgifterna bortfalla och prästerskapets avlöning ordnas efter nya grunder. I dessa ingå ej några tionde- eller andra dylika avgifter, utan prästlönerna bestridas uti en i författningen närmare angiven ordning dels med församlingsavgifter i visst förhållande till hela inkomstbeloppet i pastoratet, beräknat enligt föreskrivna grunder, vilka avgifter utgöras av församlingens medlemmar efter de för kommunalutskylder i allmänhet stadgade grunder, och dels medelst vissa för gäldande av prästerskapets löner särskilt avsedda inkomster, vilka icke bero på utdebitering bland församlingsmedlemmarna. De nya lönerregleringarna genomföras successivt allteftersom tiden för de förut gällande regleringarna utlöper; och har sådan nyreglering numera ägt rum i samtliga här ovan omnämnda pastorat, i vilka lapparna förut skolat påföras särskilda avgifter till prästerskapet. Då lapparna äro fritagna från taxering för inkomst av renskötsel och därför ej heller äro lagligen förpliktade att utgöra kommunalutskylder för sådan inkomst, hava de, i den mån de nya lönerregleringarna blivit genomförda, härigenom blivit fria från avgifter till prästerskapet, för så vitt icke sådan skattskyldighet eljest åligger dem på grund av annan inkomst eller för fast egendom². Emellertid synes vad angår Norrbottens län bestämmelserna om den till statsverket indragna tiondens successiva avlösning under loppet av 20 år enligt lagen den 9 december 1910 om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför hava tillämpats även på lapparnas här ovan omförmälta avgifter inom lappmarkspastoraten, till följd varav de enligt nämnda lag uträknade avgiftsbeloppen skola av lapparna utgöras intill dess tiden för tiondeavgifternas fullständiga avskrivning inträtt. Dessa avgifter uppbäras i samma ordning som lappskatten.

Uti det föregående är berört, hurusom i lappfogdeinstruktionen av 1760 den från äldre tider nybyggare i lappmarken pålagda skyldigheten att lämna fogden skjuts på hans resor blivit upphävd och i stället stadgats en viss avgift för vart hushåll »så av lappallmoge som nybyggare». Av ålder hade ock allmogen i lappmarkerna inom Norrbottens och Västerbottens län utgjort till

Lapparnas skjutskyldighet; »nästen».

¹ Med kännedom om den ojämna och växlande tillämpning, som ägt rum med avseende på lönerregleringsresolutionerna, torde denna bestämmelse kunna antagas hava varit föremål för olika tillämpning i olika pastorat.

² Ett undantag härifrån läres, enligt uppgift från kammarkollegium, hava ägt rum med avseende på Undersåkers och Hede pastorat i Jämtlands län, där, oaktat skedd reglering, de här ovan anförda bestämmelserna om lapparnas bidragsskyldighet till prästerskapet förklarats skola kvarstå.

domhavandena därstädes en avgift, motsvarande ett slags kosthållning under deras vistande i lappmarkerna för de ordinarie tingen och bestående mestadels av matvaror såsom renstekar och rentungor men även till en del av penningar. Även denna skyldighet hade under tidernas lopp förvandlats till en stående avgäld eller skjutsersättning i penningar. Likaså utgjordes av lappallmogen i Norrbottens län en avgift till de för biträde åt allmogen anställda tingstolkar, bestående i ett visst antal rentungor. Dessa avgifter kallades »näst» («fogdenäst», »domarenäst», »tolknäst»). Sedan Konungens befallningshavande i Norrbottens län gjort framställning om fogde- och domarenästens upphörande, blev den förstnämnda avskaffad i sammanhang med löneregleringen för landsstaten enligt Kungl. brevet till kammarkollegium och statskontoret den 31 januari 1856. Vad angår de två andra slagen av näst blevo efter framställning till rikens ständer även dessa upphävda enligt Kungl. brevet till kammarkollegium den 5 oktober 1860, mot att ett särskilt anslag uppfördes å andra huvudtiteln för ersättning till domhavandena samt arvoden till tingstolkar i lappmarkerna.

Frihet från mantalspenningar.

Enligt 1695 års brev voro lapparna fritagna från bevilling, vilken lärer få hänföras till det i § 4 av sagda brev omnämnda »annat extra ordinarie», varför nybyggarna »lika som andra lappar» fritogos. Uttryckligen fritagas de vidare från mantalspenningar och knekteskrivning. Vad mantalspenningarna angår existerar denna frihet allt fortfarande åtminstone för de nomadiserande lapparna, en frihet som enligt meddelade upplysningar i Västerbottens län faktiskt tillgodonjutes av alla, som i mantalslängderna uppförts som lappar, och i Jämtlands län av samtliga lappar.

Frihet från allmänna sjukvårdsavgiften.

En annan allmän personlig avgift, varför lapparna synas vara fritagna, är den till landstingen ingående allmänna sjukvårdsavgiften. I sådant hänseende må bemärkas, att beträffande Västerbottens län Kungl. Maj:t, på framställning den 8 juni 1855 av Konungens befallningshavande, att kurhusavgift¹ måtte påföras invånarna i lappmarken med undantag dock »av de nomadiserande och icke med fasta boplatser försedda lapparna», enligt brev den 28 november 1855, efter det Serafimerordensgillet avgivit avstyrkande yttrande, förklarar sig icke härtill lämna sitt bifall. I enlighet med detta Kungl. Maj:ts beslut synes alltså som borde befrielsen tillkomma samtliga lappar. Enligt meddelade upplysningar äro i Norrbottens län de nomadiserande lapparna samt i Västerbottens och Jämtlands län i mantalslängden såsom lappar upptagna personer fria från sjukvårdsavgift; alltså enahanda förhållande som i fråga om mantalspenningarna.

Lappallmogens bevillningsfrihet.

Vad angår bevillingens utgörande av inbyggarna i lappmarkerna, varför som nyss nämndes såväl nybyggare som lappallmogen enligt 1695 års brev voro befriade, har utvecklingen gått därhän, att denna frihet numera endast kvarstår för lappallmogens inkomst av renskötsel. I skrivelse den 30 april 1872 anförde riksdagen, bland annat, att förslag där blivit framställt om införande av bevillingstaxering i Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker i ändamål att bereda dessa orters inbyggare fördelarna av kommunalförfattningarnas tillämpning ävensom likställighet i statsmedborgerligt hänseende med landets invånare i övrigt, samt att riksdagen ansett det önskvärt, att lappmarksbefolkningen kunde beredas dessa fördelar, vilket icke med den gällande lagstiftningen syntes kunna ske utan införande av bevillingstaxering, för vilken åtgärd någon svårighet dock möjligen kunde möta i de så kallade lappmarksfriheterna. På grund härav anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning i frågan. Sådan skedde ock, varjämte befolkningen och

¹ Motsvarande den nu utgående allmänna sjukvårdsavgiften.

myndigheterna i orterna hördes i ämnet. Kungl. Maj:t hemställde därpå i proposition nr 18 till 1873 års riksdag, att den allmänna bevillningsstadgan måtte förklaras gällande även i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, dock med vissa undantag. Bland dessa undantag var, i vad angår förevarande ämne, att lapparna ej skulle påföras inkomstbevillning för andra beskattningsföremål än fast egendom och sådan, jordbruket ej tillhörande näring som förutsätter fast bostad. Uti motiveringen i statsrådsprotokollet yttrade statsrådet angående de s. k. lappmarksfriheterna, att dessa, vilka för övrigt måste anses underkastade Kungl. Maj:ts och riksdagens beslutanderätt, icke borde lägga hinder i vägen för den föreslagna reformen, vilken skulle för lappmarksbefolkningen medföra större förmåner än den som berörda friheter kunde anses innebära. Vidkommande lapparnas skyldighet att utgöra bevillning yttrades vidare, efter anmärkning att de bland dem, som hade fast egendom eller idkade sådan jordbruket ej tillhörande näring som förutsatte fast bostad, borde vara likställda med lappmarkernas övriga befolkning, att skyldighet att utgöra bevillning till staten för inkomst av renskötsel så mycket mindre borde ifrågasättas för lapparna, som de, såvitt de idkade sagda näring, saknade fast bostad. Detta förhållande förmenades, även om det icke ansåges på grund av ordalydelsen i 14 § riksdagsordningen¹, utesluta möjligheten av deras likställande i statsborgerligt hänseende med invånarna i övriga delar av riket, »likväl måste göra lapparna mindre lämpliga till deltagande i vården om såväl hela landets som kommunens allmänna angelägenheter». Frågan om skyldighet för lapparna att, utan att bevillning påfördes dem, deltaga i bestridandet av kommunens utgifter ansågs böra få bero på vidare utredning.

Riksdagen biföll den Kungl. propositionen och i enlighet därmed utfärdades Kungl. kungörelsen den 30 maj 1873 angående införande av bevillningstaxering i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Bestämmelserna i denna kungörelse, vilka uti de följande bevillningsförordningarna av 1876 och 1880 förklarades skola fortfarande gälla, bestodo intill bevillningsförordningen av den 14 september 1883, där lappallmogens bevillningsfrihet fick det uttryck som sedan dess bibehållits eller: »Från utgörande av inkomstbevillning frikallas — — lappallmogen: för inkomst av renskötsel².» Innebörden av den sålunda vidtagna förändringen var ej blott formell, inflyttande av den ifrågavarande bestämmelsen i själva bevillningsförordningen, utan även reell. Den föranleddes av en anmärkning från Konungens befallningshavande i Norrbottens och Västerbottens län, att genom stadgandets avfattning i 1873 års kungörelse lapparnas bevillningsfrihet, som egentligen avsetts att omfatta inkomst av renskötsel, utsträckts till att inbegripa även inkomst av kapital. Genom den nya lydelsen i 1883 års författning borttogs nu denna oegentlighet. — Även med stadgandets nuvarande avfattning synes dock i annat avseende en viss tveksamhet kunna råda om dess omfattning, i det betydelsen av termen »lappallmogen» icke är så tydlig. Den frågan uppställer sig nämligen, om därmed avses allenast de nomadiserande lapparna, eller även bofasta lappar, som hava inkomst av renskötsel. Vid förfrågan om praxis i detta avseende har landskamreraren i Norrbottens län meddelat, att någon fast praxis härutinnan ej utbildat sig samt att stadgandet av taxeringsnämnderna nog i allmänhet torde tillämpas så, att skattefriheten gällde endast nomadiserande lappar och skogslappar inom lappmarksocknarna, varemot skogslappar inom de nedre socknarna, Nederkalix m. fl., taxerades för inkomst av renskötsel; för övrigt syntes man på de senare åren blivit strängare i avseende på tillämpningen, så

¹ »Valrätt tillkommer inom den kommun, där han bosatt är» etc.

² 11 § 2 mom. g) i Kungl. förordningen angående bevillning av fast egendom och av inkomst den 14 september 1883. Jfr. 12 § 8 mom. h) i Kungl. förordningen den 28 oktober 1910.

att man t. ex. inom Arjepluog alltid taxerar en lapp för inkomst av renskötsel, om han i övrigt har annan inkomst till taxeringsbart belopp och att man även inom andra socknar anser sig oförhindrad att taxera de bofasta lapparna för inkomst av renskötsel, där sådan i undantagsfall kan förekomma. Vad angår Västerbottens län upplyses, att frågan icke, såvitt känt, hittills varit aktuell, vartill anledningen antages vara att, då lapp övergivit nomadlivet och blivit bofast, han i allmänhet icke torde hava renar till sådant antal, att taxeringsbar inkomst uppkommer; för övrigt, såges det vidare, synes den omständigheten att vederbörande i mantalslängden antecknats som lapp böra medföra befrielse från taxering för all inkomst av renskötsel. Inom Jämtlands län lär på grund av där rådande förhållanden med avseende på lapparnas renskötsel nu behandlade spörsmål icke hava uppkommit, utan inkomst av renskötsel alltid varit fritagen från bevilling.

Däriegenom att vid införande av inkomst- och förmögenhetsskatten stadgandet om lappallmogens frikallelse från skatt för inkomst av renskötsel upptogs i författningen härom med ungefär samma lydelse som i bevillningsförordningen har skattefriheten utsträckt att i enahanda omfattning som med avseende å bevillingen gälla jämväl inkomst- och förmögenhetsskatten¹.

Lapparnas kommunala skattskyldighet.

Gällande författningar medföra icke för lapparna i deras yrke som rensköttande någon kommunal skattskyldighet, då de icke för sådan rörelse kunna påföras bevilling. Men på sidan om författningarna har av lapparna, åtminstone på vissa orter, utgjorts och utgöres ännu, om än i minskad omfattning, bidrag till de kommunala utgifterna.

Vad angår Jämtlands län, där lapparna varit hänförda till vissa särskilda s. k. lappförsamlingar, egentligen utan annat samband med den kyrkliga kommunen av samma namn än den gemensamma prästen, och där de ända tills på allra senaste tiden stått utanför den borgerliga kommunen, torde någon annan bidragsplikt till församlingens eller kommunens utgifter än de förut omförmälta prestationerna till prästens avlöning icke någonsin hava utgjorts av lapparna för deras renskötsel.

I Norrbottens och Västerbottens län har förhållandet varit annorlunda. Då lapparna där ursprungligen utgjorde socknarnas huvudsakliga invånare, ha de efter all sannolikhet fått bidraga till dessas nödvändiga utgifter åtminstone på det kyrkliga området, vilket i äldre tider var det väsentliga och snart sagt det enda, som krävde sockenbornas bidrag. Detta bidragsgivande var emellertid, vad lapparna angår — för så vitt de ej tillika voro fastighetsägare — knappast grundat på några laga föreskrifter², utan utgjordes efter gammal sedvana och överenskommelser. Enligt föreskrifterna om sockenstämmor var bidragsskyldigheten till de gemensamma behoven på det närmaste förbunden med röst-rätten på dessa stämmor. De äldsta bestämmelserna härom i prästerskapets privilegier från 1600-talet tala i allmänhet om socknemännen såsom deltagande i sockenstämmorna; och till socknemännen borde naturligen hänföras även de i socknen vistande eller till densamma hörande lapparna. Såsom en följd härav borde de också bidraga till socknens allmänna behov. När sedermera bestäm-

¹ Se Kungl. förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt, 5 § 1 mom. e). — Att frikallelsen dock icke torde omfatta skatt för förmögenhet, som består i renegendom, se sid. 26.

² Stadgandet i 26 kap. 1 § byggningsbalken om matlagens dagsverksskyldighet vid kyrkobyggnad torde få anses gälla även för lapparna. Såsom ett även för lapparna gällande lagstadgande torde ock få anses föreskriften i 6:e paragrafen av Kungl. förordningen den 8 februari 1681 angående klockares löningsrättigheter, åtminstone i vad angår de stadgade avgifterna för vissa förrättningar. I varje fall bortföll detta genom Kungl. förordningen den 2 november 1883 angående allmänt ordnande av klockarnas löneinkomster.

melserna om sockenstämmor gjordes till föremål för en allmän författning genom Kungl. förordningen om sockenstämmor och kyrkoråd den 26 februari 1817, blev visserligen rösträtten begränsad till fastighetsägare och idkare av vissa näringar, under vilka lapparna icke kunde inrangeras. Sannolikt bestod emellertid såväl deras rösträtt som utgörandet av bidrag åtminstone till de kyrkliga behoven så länge sockenstämmorna existerade.

Icke ens med de nya kommunallagarna av 1862 har inom lappmarkskommunerna lapparnas bidragsgivande till kommunens allmänna behov allestädes upphört. Vad angår Västerbottens län medgav Kungl. Maj:t på framställning av Konungens befallningshavande enligt skrivelse av den 5 december 1862 att, i anledning av svårigheter som inom lappmarkskommunerna mötte för tillämpningen av förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, med tillämpningen av densamma i sagda läns lappmarksfögdari finge tills vidare anstå och emellertid förordningen den 29 augusti 1843 angående sockenstämmor och sockennämnder fortfarande där lända till efterrättelse. Inom detta läns lappmarkskommuner torde alltså den gamla ordningen även i avseende å lapparna tills vidare fortfarande att gälla. — Efter det bevillningstaxering, på sätt förut är berört, enligt Kungl. kungörelsen den 30 maj 1873 blivit införd även i lappmarkerna, har genom Kungl. Maj:ts brev samma dag, enär »det hinder som för fullständig tillämpning därstädes av de nya kommunalförfattningarna dittills mött, komme att upphöra», det i brevet den 5 december 1862 medgivna anståndet förklarats hava förfallit. Inom lappmarkskommunerna i Västerbottens län torde, såvitt utredning därom kunnat vinnas, efter nämnda tid någon lapparnas skattskyldighet till kommunen för annan inkomst än sådan, varför de varit underkastade bevillningstaxering, eller för deras personer icke hava existerat. Ett undantag härifrån har ägt rum med avseende på den intill år 1869 till Norrbottens läns lappmarker såsom kapellförsamling till Arvidsjaur hörande Malå socken, varest kommunalutskylder ännu på 1860-talet utgjordes enligt en av kommunalnämnden, förstärkt med några andra kunniga personer inom församlingen, verkställd taxering och en sig därpå grundande fyrktalssättning. Denna anordning lärer dock, enligt meddelande från länsstyrelsen, numera hava upphört.

Inom Norrbottens län blev något sådant anstånd med tillämpning av kommunalförfattningarna som lämnats för Västerbottens län, vilket anstånd av Konungens befallningshavande i länet ansågs obehövt¹, icke meddelat; utan där trädde formellt de nya kommunallagarna genast i tillämpning. Vad lapparna angår skulle härav följt, att de varit fria från kommunal skattskyldighet. Emellertid inträdde en sådan frihet icke till fullo, i det även efter 1862 lapparna i samtliga lappmarksförsamlingarna faktiskt fortfarande fått utgöra bidrag till de kommunala behoven, fastän de icke varit påförda bevillning. Då kommunalförfattningarna därvid icke kunnat följas, har man för bidragens utmätande gått olika vägar. I allmänhet har det varit uppdraget åt kommunalnämnden, förstärkt med några andra kunniga män inom kommunen, att verkställa taxering av inkomsterna och därpå grundad fyrktalssättning. I några kommuner har fyrktalslängd upprättats efter vissa bestämda grunder, såsom i förhållande till lapparnas grundränta (lappskatt) eller andra normer. I de stora kommunerna Jukkasjärvi, Gällivare och Jokkmokk har lapparnas bidragsskyldighet till de kommunala utgifterna numera upphört. För närvarande utgöres kommunalskatt av lapparna vid sidan av kommunallagarnas bestämmelser allenast i Karesuando, Arvidsjaur och Arjeplog.

¹ Av K. B:s motivering synes framgå, att man ansett de nya kommunallagarna icke böra möta större hinder i tillämpningen än sockenstämmoförordningen; hade det gått med den senare, borde det ock gå med de förra.

I Karesuando betala lapparna på grund av eget godvilligt medgivande en i proportion efter invånarantalet bestämd kontingent av kommunalutskylderna. Denna kontingent var från början $\frac{2}{3}$, vilket sedermera på grund av folkmängdsförändringarna nedsatts till $\frac{7}{12}$, därefter till hälften och nu senast för innevarande år, till följd av lappbefolkningens minskning genom den s. k. dislokationen¹, till $\frac{5}{11}$, då den övriga befolkningen svarar till återstående $\frac{6}{11}$. I beräkningen av lapparnas andel ingå ej kostnaderna för skolväsendet. Fördelningen av denna andel mellan lapparna sker efter renantalet; den som icke äger över 30 renar är fritagen från skatt. Bidraget har senast uppgått för en renägare med 100 renar till 28 kronor och för en med 500 renar till 140 kronor. I denna fattiga kommun, där lapparna utgöra en så stor procent av dess inkomsttagande befolkning, skulle utan lapparnas deltagande det säkerligen varit svårt att tillgodose kommunens nödvändiga behov.

Inom Arvidsjaur ha lapparna på grund av en gammal överenskommelse, vilken dock nu synes vara förkommen, utgjort en kommunalskatt under titel »lapparnas fattigvårdsbidrag», vilken ingått direkt till fattigkassan. Kommunalnämnden med biträde i allmänhet av lappordningsmännen verkställer debiteringen, därvid man någorlunda tager hänsyn till antalet renar, men även till vederbörandes skatteförmåga i allmänhet. Debiteringen har skett efter åsatt fyrktal och har per fyrk varit enahanda som för kommunalutskylderna. Senast utdebiterades ett belopp av 1,436 kronor 40 öre, fördelat på 24 debiteringsnummer. »Lapparna hava», säger kommunalnämndens ordförande, »utan att knota villigt betalt dessa utskylder, så att endast något fåtal poster behövt restföras».

Vad angår Arjepluog har i varje av de senare årens utgifts- och inkomststat upptagits ett belopp på 600 kronor att uttaxeras av de nomadiserande lapparna med vissa ören per ren enligt från lappfogden lämnade renlängder. Det debiterade beloppet har dock något överstigit det i staten upptagna. Så utdebiterades vartdera av åren 1920 och 1921 på detta sätt 705 kronor 53 öre och vartdera året 1922 och 1923 678 kronor 80 öre. Debiteringsgrunden var 6 öre för egna och 2 öre för skötningsrenar. Kommunalnämndens ordförande upplyser även här, att några klagomål över denna »frivilliga skatt» från lapparnas sida icke veterligen förekommit.

Förslag om lapparnas kommunala beskattning utan införande av bevillning.

Ansatser hava emellertid gjorts att ordna lapparnas kommunala skyldigheter och rättigheter efter mera fasta grunder. Redan 1863 anhöll landstinget i Västerbottens län, att förordningen om kommunalstyrelse på landet måtte komma till full tillämpning jämväl i sagda läns lappmarker. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 oktober 1863 anhöll ock Konungens befallningshavande i Norrbottens län om stadfästelse å ett efter överläggning med deputerade från länets samtliga lappmarker utom Gällivare uppgjort förslag till sådana ändringar i nyssnämnda förordning, att densamma utan införande av bevillningstaxering kunde komma till tillämpning i länets lappmarker. Senare inkom även Konungens befallningshavande i Västerbottens län med ett dylikt, i vissa avseenden något avvikande förslag. Genom brev den 8 maj 1868 förklarade Kungl. Maj:t samtliga dessa framställningar icke till någon åtgärd föranleda; och angavs som skäl härför, att någon omarbetning av kommunalförordningen för landet icke behövdes, såvitt Kungl. Maj:t vid prövning av den fråga, som väckts om lappmarksfriheternas upphörande, funne sig böra lämna bifall därtill, »i vilken händelse den för landet i allmänhet gällande kommunalförordning kunde även inom ifrågakvarande delar av riket göras gällande». De ovan berörda framställningarna synas hava omfattat befolkningen i lappmarkerna i

¹ Om denna, se Avd. I av denna utredning sid. 106, noten.

sin helhet; men man torde därvid dock huvudsakligen hava avsett den bofasta befolkningen.

Då vid den härefter år 1873 gjorda utsträckningen av bevillningstaxeringen till lappmarkerna i de båda nordligaste länen lapparna undantogos, för så vitt de icke ägde fast egendom eller idkade sådan, jordbruket ej tillhörande näring, som förutsatte fast bostad, blev kommunalförordningen alltså fortfarande icke tillämplig på de med renskötsel sysslade lapparna; och deras deltagande i kommunens angelägenheter, där det ägde rum, stod på sidan om författningen.

Med föranledande av den ställning, som Kungl. Maj:t alltså intagit till frågan om lapparnas beskattning, avlätos samtidigt med den nyss berörda beskattningsreformen den 30 maj 1873 särskilda skrivelser till Konungens befallningshavande i Norrbottens och Västerbottens län med anmodan att inkomma med fullständig utredning angående möjligheten att pålägga lapparna skyldighet att deltaga i bestridande av kommunala utgifter utan att bevillning påfördes dem; och ifrågasatte Kungl. Maj:t i sammanhang därmed, såsom i avdelning I av denna utredning redan berörts¹, ett sådant ordnande av lapparnas fattigvård, att den bofasta befolkningen befriades från utgifter för vården av lapparnas fattiga och å andra sidan lapparna fritoges från att bidra till underhåll av fattiga, som ej tillhörde den nomadiserande befolkningen. Sedan befallningshavandena därefter inkommit med den infortrade utredningen och därvid även avgivit förslag till författningsbestämmelser i ämnet, utarbetades, huvudsakligen på grundval av dessa förslag, inom civildepartementet ett förslag till författning rörande lapparnas kommunalförhållanden i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker². Enligt detta förslag, som uttryckligen icke avsåg sådana lappar, på vilka 1873 års författning om bevillningstaxering i lappmarkerna var tillämplig, skulle såsom av Kungl. Maj:t ifrågasatts, de nomadiserande lapparnas fattigvård helt och hållet avskiljas från den bofasta befolkningens. Utgifterna för den lapska fattigvården skulle bestridas med lapparnas på visst sätt beräknade andel i fattigvårdssamhället jämlikt gällande fattigvårdsförordning tillflytande inkomster och de statsbidrag, som kunde anvisas till ändamålet, samt därutöver med tillskott från lapparna efter åsatt fyrktal. Lapparna, som icke finge betungas med utgifter till folkskoleundervisningen och dithörande anstalter för den bofasta befolkningens barn, skulle efter sitt fyrktal, utan bidrag av nämnda befolkning, utgöra det tillskott, som utöver därför tillgängliga medel erfordrades för avlöning av resekateketer eller eljest för undervisning av lapparnas barn. I övrigt begränsades lapparnas deltagande i kommunala utgifter till vissa enligt särskilda, utanför kommunallagarna stående författningar utgående utgifter och prestationer, av olika omfattning i Norrbottens och Västerbottens län. I det förra länet skulle lapparna deltaga i 1:o byggnad och underhåll av kyrka med vad därtill hörer, 2:o prästgårdsbyggnad, 3:o byggnad och underhåll av tingshus och häradshäkte jämte de för deras användande nödiga kostnader, 4:o avlöning åt kyrkobetjäning och vaccinatorer samt fjärdingsmän och de kommunens tjänstemän, som omhänderhava debitering och uppörd. Därjämte skulle lapparna i Jukkasjärvi och Enontekis socknar med den bofasta befolkningen deltaga i kostnaden för öppenhållande av allmän vinterväg. Inom Västerbottens län inskränktes lapparnas deltagande i ovan angivna onera att gälla endast de i 4:e punkten här ovan omnämnda. Repartiseringen mellan lapparna och

¹ Avd. I sid. 84.

² Förslaget var utarbetat av dåvarande revisionssekreteraren E. Poignant, vilken därvid synes, av bevarad brevväxling att döma, stått i livligt samrådande särskilt med landshövdingen i Norrbottens län H. A. Widmark.

den bofasta befolkningen av de för dem gemensamma utskylderna skulle ske efter fyrktal eller efter mantal, allteftersom de bofastas utskylder utgjordes efter den ena eller andra grunden; och gävos bestämmelser rörande de olika beskattningsgrundernas jämförande med varandra. För utskylder, som enligt gällande författningar utgingo efter annan grund än fyrktal och mantal, gällde vad i sådant avseende funnes stadgat. Fyrktalssättningen för lapparna skulle fastställas av Konungens befallningshavande »i enlighet med vad känt är om lapparnas förmögenhetsvillkor, jämförda med den bofasta befolkningens»; dock finge det för lapparna i intet fall beräknas högre än på dem skulle belöpa efter deras antal i förhållande till den bofasta befolkningen inom socknen. Det för lapparna samfällda fyrktalet för socknen eller byalaget skulle varje år mellan dem fördelas efter vars och ens förmåga att utgöra de å fyrktalet belöpande utskylder; och skulle angående samfällad ansvarighet för utskylderna och ordningen för fördelningens verkställande gälla bestämmelserna i 1760 års lappfogdeinstruktion. Lapparna tillades vidare rösträtt efter sitt fyrktal ej mindre vid i kommunalstämma eller kyrkostämma skeende val än ock vid beslut i andra vid kommunal- eller kyrkostämma förekommande ärenden, som rörde lapparnas rätt. För den föreslagna författningens tillämpning inom en lappmarkskommun fordrades, att den icke bofasta lappbefolkningens antal skulle överstiga 50 personer.

Det synes varit meningen att för riksdagen (1876 års?) framlägga proposition om godkännande av detta förslag till författning, för vilket ändamål i koncept utarbetade förslag till proposition och departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet föreligga. Dessa förslag innefattade jämväl en ändring i Kungl. kungörelsen den 30 maj 1873 om införande av bevillingstaxering i lappmarkerna, gående ut därpå, att de lappar, som ägde jordbruksfastighet eller idkade jordbruk eller annan sådan näring som förutsätter fast bostad, skulle i likhet med den övriga bofasta befolkningen erlægga bevilling även för andra beskattningsföremål och således skatta för inkomst av renegendom eller renskötsel såsom för inkomst av kapital eller arbete.

Någon proposition blev emellertid icke framlagd. Genom de sedermera vidtagna förändringarna i avseende på utgörande av de onera, som avses i det ovanberörda förslaget, skola dessa, i den mån de fortfarande utgöras som kommunala skyldigheter, utgå enligt de grunder, som för kommunalutskylders utgörande i allmänhet äro stadgade. Lapparnas skyldighet att deltaga i dessa onera är således numera sammanfallande med deras skattskyldighet eller skattefrihet i allmänt kommunalt hänseende.

Framställning om avskrivning av lappskatten.

I skrivelse den 26 maj 1923 gjorde länsstyrelsen i Västerbottens län framställning till Kungl. Maj:t om avskrivning av lappskatten. Såsom skäl därför anfördes huvudsakligen, att uppbörden av lappskatten vållade stora besvärligheter för skatte- och indrivningsmyndigheterna. Lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige hade helt omkastat de äldre förhållandena¹. Någon nyttjanderätt till de s. k. lappskatteländen, som förut genom särskilda immissionsbrev av länsstyrelsen upplåtits åt enskilda lappar, kunde icke vidare meddelas; den möjlighet, som förut funnits att fördela lappskatten efter innehavet av lappskatteländen, hade därmed numera bortfallit. Enär det kunde antagas, att lappträntan haft väsentligt sammanhang med nyttjanderätten till visst lappskatteländ, borde 1898 års renbeteslag i och för sig ha varit tillräcklig anledning till lappskattens upphörande. Då lappskatten trots detta fortfarande utginge, ställde sig debiteringen och uppbörden av densamma synnerligen besvärlig. Otillräckliga anteckningar i

¹ I själva verket hade den anförda omkastningen skett redan genom lagen den 4 juni 1886.

mantalslängderna hade vållat, att skatten påförts orätt person. Merendels hade vederbörande underlåtit att inbetala skatten. Indrivning av omkring 100 kronor från ungefär lika många resterande nomadiserande skattskyldiga hade vållat så mycket onödigt skriveri och besvär, att skatteindrivarna enligt uppgift mången gång av egna medel erlagt skatten eller del därav. Från och med år 1920 hade, på föranledande av länsstyrelsen, lappskatten därför påförts de olika lappbyarna och överlåtit åt bymännen själva att fördela skatten sinsemellan; men det syntes ovisst, om detta debiteringssystem vore fullt enligt med författningarna. Länsstyrelsen hade fördenskull från vederbörande lokalmyndigheter infortrat förslag till sakens ordnande, varvid ej mindre än tre olika förslag avgivits och, bland annat, påyrkats vidare utredning av frågan.

Länsstyrelsen ansåg emellertid, att tillräckligt utredningsarbete redan nedlagts på denna obetydliga fråga. I enlighet med vad kammarkollegium redan i utlåtande den 30 december 1910¹ uttalat, vore den enda riktiga lösningen av frågan, att lappskatten avskreves. Den skatt statsverket skulle årligen förlora vore givetvis obetydlig emot alla de utrednings-, förvaltnings- och indrivningskostnader, som måste nedläggas på detta numera föräldrade skattesystem.

Med anledning av denna framställning inforrades yttrande jämväl från länsstyrelsen i Norrbottens län, vilken avgav sådant den 31 augusti 1923. Efter upplysning om lappskattens fördelning på de särskilda lappskatteländen samt huru dess debitering och uppbörd vore ordnad i sagda län, biträdde även nämnda länsstyrelse förslaget om skattens avskrivning. Dock syntes enligt länsstyrelsens mening denna avskrivning böra ske först i samband med lösningen av frågan om skattskyldighet för nomadlapparna efter modernare principer. Enligt länsstyrelsens uppfattning fäste nämligen nomadlapparna ett ganska stort avseende vid skyldigheten att utgöra skatt till staten, enär de genom denna skyldighet kände sin samhörighet med samhället och befriades från känslan av nådehjonsförhållande.

Uti yttrande över ifrågavarande framställning har kammarkollegium även såsom sin mening uttalat, att, efter det lapparna genom 1886 års och den i förevarande del därmed i huvudsak överensstämmande 1898 års renbeteslag fått vidkännas väsentliga inskränkningar i sin tidigare dispositionsrätt över renbeteslanden, även lappskatten förlorat sitt berättigande. Kollegium, som icke delade länsstyrelsens i Norrbottens län mening, att lappskattens avskrivning borde ske först i samband med lösandet av frågan om nomadlapparnas skattskyldighet efter modernare principer — varmed länsstyrelsen syntes åsyfta ett upphörande av lappallmogens frihet från utgörande av bevilling och inkomstskatt för inkomst av renskötsel — funne sig alltså böra hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd för avskrivning av ifrågavarande i jordeböckerna såsom grundskatt redovisade utskylder.

Frågan föreligger nu till Kungl. Maj:ts prövning och avgörande.

¹ Ang. vissa i jordeböckerna kvarstående grundskatter. I detta utlåtande hemställde kollegium, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för avskrivning av ifrågavarande utlaga såsom varande med hänsyn till den vidtagna allmänna grundskatteavskrivningen billigt och rättvist.

KAP. II.

Förslag om ordnande av lapparnas beskattning.

*Uttalanden
av lapparna
ang. deras
skattskyldighet.*

Uti den utredning, som av 1919 års lappkommitté igångsattes, ingick även en undersökning rörande ordnandet av frågan om lapparnas beskattning. Vid de sammanträden, som lappkommittén under sina resor i lappmarkerna och å renbeteslanden åren 1920 och 1921 höll med lappbefolkningen, hörde kommittén denna befolkning rörande den väckta frågan om deras fulla likställighet i beskattningshänseende med rikets övriga invånare. Vid dessa sammanträden framkommo från lapparna skiftande meningar i frågan. I allmänhet torde kunna sägas, att flertalet medgåvo rättvisan och billigheten av att även de icke bofasta lapparna finge utgöra skatt till stat och kommun, men att man därvid uttalade önskemålet att det måtte ske efter rimliga och billiga grunder, så att lapparna ej alltför mycket betungades.

Vid kommitténs första sammanträden, som höllos med Västerbottenslapparna i början av år 1920, uttalade dessa allmänt, att lapparna, för att bli »jämbördiga» med övriga svenska medborgare, önskade efter förmåga bidraga med skatt till stat och kommun. Såsom lämplig grund för beskattningen angavs, att en viss avgift borde utgå för varje ren.

Vid de därpå följande sammanträdena med lapparna inom Norrbottens län voro meningarna mera delade. Under det fjäll- och skogslapparna i Arjepluog och Arvidsjaur obetingat anslö sig till Västerbottenslapparnas mening, voro lapparna i Jokkmokk mera betänksamma och sågo helst, att det i skattehänseende finge bli som hittills, d. v. s. skattefrihet såväl till stat som kommun, av den grund att lapparnas egendom »vore av oviss beskaffenhet». I Gällivare ville man visserligen vara med om att betala skatt till stat och kommun, men uttalade farhåga för att skatten, om den utginge efter samma grunder som för andra svenska medborgare, kunde bli för betungande för lapparna, samt att skattskyldigheten lämpligen kunde utgöras efter renantalet, därvid emellertid en av de närvarande ansåg, att den som icke hade minst 200 renar borde vara fri. Helt avböjande ställde sig i det hela lapparna inom lappbyarna i Jukkasjärvi socken (Kalasvuoma, Rautasvuoma, Saarisvuoma och Talma), vilka för närvarande icke erlade annan skatt än lappskatten och tiondeavlösningen och ville därvid förbli; somliga framhöllo därvid även lapparnas oförmåga och osäkerheten i renegendomen, den vore, såsom en lapp uttryckt det, så lös och osäker »som en vind». Av Saarisvuomalapparna påpekades särskilt de stora skadeersättningar, som i allmänhet utginge för renskadorna i Norge. Vid ett av sammanträdena (Kalasvuoma) uttalades dock, att lappar som ägde 400 à 500 renar hade råd att betala skatt och därför även borde utgöra sådan. Av lapparna inom Karesuando socken uttalade sig ock de i Lainivuoma lappby i huvudsaklig överensstämmelse med lapparna i den intill liggande Saarisvuoma by; men av

dem framhölls tillika, att på grund av den förut omförmälta dislokationen lapparnas i Karesuando skatteförmåga blivit väsentligen förminskad och att på grund därav den skatt de för närvarande utgjorde till Karesuando kommun borde nedsättas. För lapparna i Köngämä lappby (Karesuando) förklarade deras ordningsman allenast, att om skatt skulle, utöver den som nu utgjordes till kommunen, utgå även till staten, borde den utgå enligt rimliga grunder.

Vad angår lapparna inom Jämtlands län ställde sig dessa tveksamma till frågan. Lapparna i Tännäs socken förklarade sig vilja betala skatt, men ej vägs katt. Vid sammanträde med lappar från Undersäkers lappförsamling ställde man sig visserligen förstående till frågan, men sade sig icke för närvarande kunna intaga någon bestämd ståndpunkt. Enstaka avböjande röster hördes dock; så ansåg en lappman, att de renskötande lapparna borde vara fria, då »de hölle sig endast till fjällen och vildmarken och icke hade samma förmåner som de, vilka bodde framme i byarna». Lapparna inom Föllinge och Frostvikens lappförsamlingar enade sig vid ett med dem gemensamt hållet sammanträde enhälligt om det uttalandet, att »enär lapparna icke vore hemmastadda i det kommunala livets invecklade förhållanden, lapparna ej heller vore villiga att betala skatt till kommunen. Däremot vore de villiga att erlægga skatt till staten för inkomst av renarna, dock finge sådan skatt icke göras för betungande».

Enstaka uttalanden förekomma ock, i vilka man vill sätta skattskyldigheten i samband med frågan om dispositionsrätten till lappskatteländen. Så yttrade vid sammanträde med Västerbottenslapparna en av lappallmogen, att, om lapparna ålades skatt, borde de i gengäld härför tillerkännas sådan dispositionsrätt till lappskatteländen, att Konungens befallningshavande icke skulle äga att utan lapparnas uttryckliga samtycke upplåta rätt till jakt och fiske därstädes. Vid sammanträde i Malåträsk framhöll talesmän för lappallmogen, att efter 1886 års renbeteslag lapparna fått en mera otrygg besittning av lappskatteländen; de önskade därför återfå sina gamla rättigheter, som de ärvt av sina förfäder och under samma betryggande förhållanden som dessa driva renskötsel å dessa land. Därest lapparna bleve erkända som rättmätiga innehavare av sina skatteländ och erhöile en av lagen tryggad rätt till dem, vore de i gengäld härför villiga att åtaga sig skyldighet att efter förmåga i likhet med andra medborgare betala skatt till stat och kommun samt, i den mån så kunde ske, fullgöra även övriga medborgerliga skyldigheter, dock att i fråga om värnplikten lapparna av sitt nomadiserande yrke ansåge sig förhindrade fullgöra densamma i samma omfattning som övriga svenskar.

Vad som ur den lapska fattigvårdens synpunkt närmast har intresse i frågan om lapparnas beskattning är givetvis den del därav, som rör lapparnas deltagande i de kommunala behovens fyllande, lapparnas kommunala beskattning. Enligt de gällande kommunallagarna är den kommunala beskattningen emellertid för närvarande på det närmaste ansluten till statsbeskattningen särskilt bevillningstaxeringen. Det enklaste sättet att ordna en kommunal beskattning av lapparna med avseende på deras renskötsel är därför att anordna densamma i anslutning till statsbeskattningen enligt kommunallagarnas principer. I detta sammanhang har således även frågan om lapparnas skattskyldighet till staten blivit aktuell för ordnandet av lapparnas fattigvårdsfråga¹.

Men, detta samband oavsett, har spørsmålet om lapparnas statliga skattskyldighet även av andra orsaker trängt sig fram till lösning. Det av länsstyrelserna i

*Skäl för
uppta-
gande i
detta sam-
manhang av
lapparnas
beskatt-
ningsfråga.*

¹ Vid den omläggning av den kommunala beskattningen, vartill förslag snarligen förväntas, torde en anslutning av lapparnas kommunala skattskyldighet till de principer, som i det nya förslaget komma att göras gällande, också lättast åstadkommas genom att denna skattskyldighet ordnas i överensstämmelse med den för övriga medborgare gällande kommunala beskattningen.

de båda nordligaste länen framställda förslaget om lappskattens upphörande framkallar givetvis ett övervägande av frågan om lapparnas skattskyldighet till staten över huvud taget. Visserligen läser frågan om lappskattens borttagande kunna prövas för sig utan hänsyn till ordnandet av lapparnas statliga skattskyldighet enligt andra och modernare principer. Men uppenbart synes dock vara, att dessa frågor med fördel böra lösas i ett sammanhang. Oberoende av frågan om lappskattens borttagande har ock från lapparnas egen krets påyrkats ett ordnande av deras beskattning såsom ett ingående led i deras fulla likställighet i såväl rättigheter som skyldigheter med rikets övriga invånare. Ett uttryck härför gavs särskilt vid de svenska lapparnas landsmöte i Östersund den 5—9 februari 1918, då lapparnas där mest framträdande talesman framhöll, hurusom lapparnas strävanden numera ginge ut på att lapparna »ävea i detta avseende» (beskattningen) »liksom i övrigt i statsrättsligt hänseende skulle jämföras med den övriga svenska befolkningen». Det synes alltså föreligga skäl, att lapparnas beskattningsfråga i sin helhet i detta sammanhang toges upp till behandling.

Beskattningsfrågan ur principiell synpunkt.

Först och främst gäller det att avgöra, om lapparna över huvud taget böra beskattas för sin renkötsel. I detta avseende har från en del lappar framhållits denna närings osäkerhet och riskfullhet såsom skäl att ställa den i ett undantagsförhållande av skattefrihet. Uti den föregående delen av denna utredning har emellertid flera gånger påpekats, att renkötseln, rationellt och med omsikt idkad, är en lönande näring. Redan storleken av det kapital, som är nedlagt i renegendomen, är så pass avsevärd, att renkötseln med fog bör kunna jämföras med andra näringsgrenar. Detta kapital uppskattades av den framstående lappkännaren professor Wiklund år 1921 enbart för Norrbottens län till mer än 14 miljoner kronor¹. Efter nuvarande förhållanden måste denna siffra, som var en konjunktursiffra, vara mycket för hög. Men även med de väsentligt minskade värden å renar som numera torde få beräknas och med lappkommitténs betydligt lägre beräkning av renantalet måste värdet av renegendomen i närvarande stund i sin helhet uppskattas till allraminst 5 miljoner kronor². Känt är ock, att många renägare av sin näring draga en betydande avkomst även i kontanta medel, så att ej så få bland dem äro i ekonomiskt avseende bättre ställda än många bland den jordbrukande och skattdragande allmogen i dessa trakter. Det synes därför icke föreligga fog att försätta näringen renkötsel mer än andra näringar, som drivas under statens hägn, i en undantagsställning i förevarande hänseende.

Sant är, att renkötseln är förbunden med en större osäkerhet och riskfara än flertalet andra näringar³. Dessa förhållanden, vilka böra föranleda till särskilda åtgärder till förmån för de utblottade och nödställda bland lapparna och till vilka förhållanden hänsyn ock måste i tillbörlig mån tagas vid beskattningens åsättande, böra dock icke föranleda därtill, att de lappar, som därtill äro i stånd, fritagas från att fullgöra medborgerliga skyldigheter i likhet med rikets övriga inbyggare.

De skäl som anfördes mot utsträckning av 1873 års beskattningsreform beträffande lappmarkerna till de egentliga lapparna hade icke heller något att göra med en pretenderad oförmåga hos lapparna att utgöra skatt. Det framhölls huvudsakligen, att saknaden av fast bostad gjorde lapparna »mindre lämpliga till deltagande i värden om såväl hela landets som kommunens allmänna angelägenheter». Detta skäl torde icke numera kunna godkännas, allra minst av lapparna själva. I alla händelser har den rätt att deltaga i allmänna angelägenheter, för vilken de ansågos mindre lämpliga och med vilken olämplighet deras bevillnings-

¹ Uppsatsen »Lapparna» av professor K. B. Wiklund, ingående i publikationen »Norrbotten», utgiven av Norrbottens läns jubileumsutställnings bestyrelse, Göteborg 1921.

² Jfr Avd. I av denna utredning, sid. 78.

³ Exempel härför givas särskilt i Avd. I Kap. V av denna utredning.

och kommunala skattefrihet motiverades, numera tillfallit dem. Efter de förändringar, som bestämmelserna om valrätt till riksdagen numera undergått, lär icke kunna dragas i tvivelsmål, att lapparna äga valrätt och valbarhet enligt dessa bestämmelser. Och sedan även enligt kommunalförfattningarna rätten att deltaga i kommunal- och kyrkostämma ordnats enligt nya grunder oberoende av skattskyldigheten, äga de även rätt att lika med andra kommunens medlemmar deltaga i behandlingen av såväl den borgerliga som den kyrkliga kommunens angelägenheter. Det synes då vara en enkel konsekvens, att lapparna till motsvarighet av denna likställighet uti medborgerliga rättigheter även bliva likställda med andra medborgare i skyldigheten att bidra till fyllandet av statens och kommunens allmänna behov.

Från principiell synpunkt synes alltså icke förefinnas skäl att göra undantag för lapparnas renskötsel i fråga om skyldigheten att utgöra skatt till stat och kommun.

Vad angår den från äldre tid kvarstående formen för lapparnas statsbeskattning, den s. k. lappskatten, är det tydligt, att densamma, som för övrigt redan borttagits för lapparna i Jämtlands län, icke är förenlig med det nu gällande skattesystemet. I själva verket måste denna skatt, vilken betraktats som en grundskatt, anses vara en anomali, som råkat kvarbliva efter det grundskatterna i allmänhet blivit upphävda. Då därtill kommer, att skatten numera genom penningvärdets fall nedsjunkit till ren betydelselöshet ur ekonomisk synpunkt och att uppbörden av densamma är förbunden med ett besvär, som icke står i proportion till skattens belopp, synes intet tvivel böra råda därom, att den bör borttagas. På grund härav tillstyrkes, i enlighet med vad kammarkollegium i detta ämne hemställt,

att den s. k. lappskatten i Norrbottens och Västerbottens län måtte upphöra att utgå och förty ur kronans jorädbok och räkenskaper avskrivast.

I detta sammanhang bör ock något beröras frågan, huruvida lapparnas skattskyldighet för inkomst av renskötsel, såsom från några håll påyrkats, bör ställas i samband med frågan om lapparnas förfoganderätt över de s. k. lappskatteländen i de båda nordligaste länen eller renbetesfjällen i Jämtlands län¹. Något sådant synes dock ej kunna komma i fråga. Huru och under vilka förhållanden lapparna hava att disponera över de åt dem upplätta områdena i de nämnda tre länen, är bestämt genom lagen om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, om vilken lagstiftning här ej är fråga. Huruvida lapparna böra i likhet med övriga medborgare utgöra skatt för den inkomst de inhösta av sin renskötsel eller i större eller mindre mån vara fritagna därifrån, är en från den ovannämnda frågan om lappskatteländen skild fråga, som bör för sig prövas och avgöras.

Den beskattning, man ifrågasätter för lapparna, bör uppenbarligen, om den skall ordnas efter mera rationella principer, i möjligaste mån följa de grunder, som äro gällande för övriga medborgares beskattning. Den synes således böra anordnas vad statsbeskattningen angår såsom inkomst- och förmögenhetsskatt samt bevilling. Med utgångspunkt från den ovan antydda hänsynen till renskötelsens riskfullhet och angelägenheten att beakta denna vid skattskyldighetens genomförande torde dock tilläventyrs kunna sättas i fråga att endast påföra bevilling, men bibehålla lappallmogens frihet från inkomstskatt för renskötsel. Då bevillingen emellertid utgår allenast med en obetydlighet och för övrigt icke

Lappskattens borttagande.

Skattskyldighetens förhållande till dispositionsrätten över lappskatteländen.

Statsbeskattningen anordnas som inkomst- och förmögenhetsskatt samt bevilling.

¹ En särskild utredning rörande dispositionsrätten över dessa områden föreligger i den förut citerade, av Åke Holmbäck verkställda undersökningen »Om lappskattelandsinstitutet och dess historiska utveckling», Uppsala 1922.

behålles av staten, skulle en sådan anordning i själva verket innebära, att lapparna befriades från statsskatt för sin ifrågavarande näring. Detta skulle således innebära ett avsteg från den åsyftade likställigheten med rikets inbyggare i gemen. En dylik anordning skulle ock möjligen kunna medföra en benägenhet hos de lokala taxeringsmyndigheterna att vid taxeringen för kommunala ändamål taga igen vad lapparna sålunda fått till godo, en benägenhet vartill tendenser nog kunna spåras. Då dessutom lapparna själva, i den mån de uttalat sig till förmån för en beskattning, uttalat sig för skatt även till staten samt till och med i något fall ställt denna i främsta rummet, har det ansetts riktigast att icke i förevarande hänseende för dem göra något undantag.

Vad angår sättet för statsskattens åsättande synes det ock vara lämpligast och med beskattningens ovanberörda syfte av likställighet mest förenligt att följa de regler, som eljest äro gällande för beskattning av rörelse. Det har visserligen under sakens förberedelser talats om att skatten borde utgå såsom en viss avgift per ren. Man torde icke hava gjort närmare klart för sig, huru man skulle tänka sig detta genomfört i praktiken, eller huru detta skulle taga sig ut i jämförelse med beskattningen av andra än lappar. Det synes i alla händelser olämpligt att i detta avseende införa någon särskild ny beskattningsform, vars verkningen i jämförelse med den eljest vedertagna vore svårt att bedöma. I verkligheten läser ock vid en tillämpning av den i beskattningsförfordningarna föreskrivna anordningen renantalet visa sig bliva en betydelsefull faktor.

*Olika för-
faringsätt
för
taxeringen.*

Vad beträffar taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt likasom till bevillning för inkomst av renskötsel har man under de förberedande överläggningarna i ämnet tänkt sig i huvudsak två olika tillvägagångssätt. Det ena är att åt taxeringsmyndigheterna överlämna att efter föreliggande uppgifter eller de upplysningar som kunna vinnas fritt bestämma inkomstens belopp, såsom i allmänhet äger rum vid uppskattning av annan rörelse eller yrke. Det andra sättet vore att medelst särskilda anvisningar söka åstadkomma en mera enhetlig och fast uppskattning av inkomsten. I sådant syfte skulle uppskattningen ske efter en viss beräknad avkastning av renhjorden. Och då denna avkastning egentligen endast består i det antal renar, som årligen kan för förbrukning och försäljning tillgodogöras, skulle beräkningen utgå ifrån en viss procent slaktrenar per år, vilkas värde skulle upptagas efter normalt gängse försäljningspris, varifrån driftkostnaden finge avräknas. Genom upptagande av en dylik regel i anvisningarna till inkomstskatteförfordningen och bevillningsförfordningen kunde man förvänta sig, att taxeringsmyndigheternas förfarande skulle kunna i viss mån närmare regleras och därigenom även bliva säkrare och mindre utsatt för tillfälliga växlingar. Naturligtvis måste även med ett dylikt förfarande utrymme lämnas för hänsynstagande till att särskilda förhållanden kunde kräva avvikelser från den allmänna regeln.

Vid första övervägandet synes som det sistberörda tillvägagångssättet borde vara att föredraga såsom mera betryggande; särskilt kunde man till äventyrs finna detta böra vara händelsen, då det här gäller att under beskattning lägga en ny av beskattningsförfarandet förut ej berörd rörelse. En närmare undersökning gör emellertid riktigheten av denna mening i hög grad tvivelaktig. Erfarenheten visar, hurusom en anvisning sådan här ovan antytts lätt blir en schablon, som av bekvämlighets skull eller andra orsaker utan närmare undersökning tillämpas även då den icke passar och därigenom lätt kan leda till större orättvisor, än dem den var avsedd att förhindra. Faran härav blir så mycket större, som renskötseln, såsom upprepade gånger berörts, är en för yttre påverkningar och oförutsedda risker synnerligen utsatt näring, och därtill de skattdragande kunna antagas i jämförelse med andra sådana vara åtminstone i början mindre skickade att bevaka sin rätt. Avkastningen av en renhjörd är ock växlande; den normalavkastning av 20 % per år, som man

vanligen antager, kan mycket fluktuera alltefter renhjordens sammansättning och andra förhållanden. Än mera är detta händelsen med salupriset. För en renjord på 500 djur skulle vid inkomstuppskattningen ett normalsalupris per ren, satt efter det i handel gängse, sannolikt bliva missvisande uppåt. Det är nämligen icke sagt, att det alltid är endast fullgoda slaktdjur som avverkas; understundom måste sådant ske, fastän renarna äro sådana, som betingade ett mycket lågt pris vid försäljning eller som icke alls kunna med fördel säljas. Särskilt gäller, att s. k. hushållsrenar, d. v. s. renar, som förbrukas för det egna behovet, måste uppskattas till lägre värde. Än mera äger detta förhållande rum i fråga om värdering av renhjorden i sin helhet såsom förmögenhet. Vid taxeringen av inkomst från renskötseln liksom av renegendom måste dessutom, såsom tidigare blivit antytt, tagas hänsyn till åtskilliga svarberäkneliga, ja nästan oberäkneliga omständigheter, vilka icke låta sig inordnas under en regel men göra inkomsten prekär och osäker; en renjord, som i dag har en viss storlek, kan inom en mycket kort tid vara utan ägarens förvallande väsentligen förminskad. Å andra sidan kan det ock tänkas, att en medelst vissa genomsnittsnormer reglerad uppskattning kan på någon ort bliva för låg och förrycka förhållandet till andra beskattningsobjekt; en erforderlig anpassning kunde genom dylika regler bliva svårare att åstadkomma¹.

På grund av dessa skäl synes företräde böra givas åt den först angivna metoden och sålunda icke böra uppställas några särskilda regler med avseende å taxeringen av inkomst av renskötsel, utan överlämnas åt taxeringsmyndigheterna att verkställa denna efter bästa förstånd och uppfattning av det rätta.

Såsom en allmän regel bör dock gälla, att man vid taxering av denna inkomst bör med hänsyn både till skattdragarnas ställning och skatteobjektets beskaffenhet framgå med mycken försiktighet. För beskattningsmyndigheterna är detta att noga beakta, särskilt beträffande beräkningen såväl av medgivna avdrag för utgifter för inkomstens förvärvande, som, i den mån det kan ske, även av de s. k. skattefria avdragen. Och bör detta jämväl uppmärksammas av de myndigheter, som på grund av tjänsteplikt hava att tillse lapparnas rätt och bästa.

Av det föregående följer, att inkomst av renskötsel bör hänföras under sådana beskattningsföremål, som omförmälas i 7 § 3:o b) i gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt och 9 § 3 mom. a) i gällande förordning angående bevillning av fast egendom samt av inkomst, samt vara underkastad de regler som härför gälla. I enlighet härmed bör det undantag, som med avseende på lappallmogen är gjort i 5 § 1 mom. e) av förstnämnda förordning samt 12 § 8 mom. h) i den sistberörda författningen bortfalla. Det torde ock vara lämpligt att i tredje momentet av de till inkomstskatteförordningen hörande anvisningarna bland uppräknade arter av rörelse upptaga även renskötsel; på grund av föreskriften i 4 § av anvisningarna vid bevillningstaxeringen kommer detta tillägg även att gälla för sagda taxering. Beträffande bestämmelserna om avdrag enligt 9 § inkomstskatteförordningen och 11 § 2 mom. 3:o) i bevillningsförordningen med därtill hörande anvisningar böra dessa gälla även för nu ifrågavarande slag av rörelse. Då rätt till avdrag för driftkostnader billigtvis synes böra omfatta även ersättningar för skada, som renarna under betning eller flyttningar gjort på bofastas egendom, enligt såväl svenska renbeteslagen som konventionen med Norge, men tvekan kan råda om sådant utan vidare är klart, torde detta böra i anvisningarna tydligt angivas.

¹ Härvid kan man särskilt tänka på förhållandena i Karesuando, där lapparna redan nu utgöra en viss andel i kommunens utgifter och en alltför stor förryckning i denna andel skulle kunna förrorsaka svårigheter.

Erforderliga ändringar i inkomstskatteförordningen och bevillningsförordningen m.m.

*Frihet från
beskattning
av visst
mindretal
renar?*

Fastän det icke ansetts lämpligt att anordna skattskyldigheten till staten för inkomst av renskötsel i direkt proportion till det antal renar som den skattskyldige äger, är det givet, att detta antal i allt fall kommer att få en stor betydelse för taxeringen alldeles på samma sätt som djurantalet, särskilt antalet kor, har en stor betydelse för taxeringen av en jordbrukares inkomst. Det har ur denna synpunkt ifrågasatts, att skattskyldigheten icke skulle inträda förr än vid ett visst minimiantal av renar, exempelvis 100 å 150 stycken. Detta har emellertid icke befunnits lämpligt. Skatteförmågan ställer sig ganska olika för olika renägare och på olika platser, så att det bleve mycket svårt att utfinna ett under alla förhållanden rättvist sådant minimum¹. Det synes ej heller behövt. Redan med de avdrag, som enligt gällande skatteförfattningar äro medgivna, bliva renägare med ett ganska stort renantal fria från skatt. Givetvis ställer sig detta ganska olika alltefter driftkostnadernas storlek (särskilt att märka andel i renskador), renarnas salupris, ortsgrupp till vilken den skattdragande hänföres, familjens storlek o. s. v. Under antagande emellertid av en årsavkastning av renhjorden om 20 % och ett nettosalupris per ren av 50 kronor, skulle för en renägare utan familj i ortgruppen III, dit de flesta lappmarkssocknarna i Norrbottens län höra, skattefrihet inträda beträffande inkomstskatten vid ett antal av 90 å 100 renar och beträffande bevillningen vid 60 å 70. Skulle nettosalupriset, såsom kanske i flertalet fall torde bli händelsen, få sättas vid 30 kronor per ren, skulle skattefrihet inträda för inkomstskatt vid ett antal av 150 å 160 renar och för bevillning vid 100 å 110 renar. Ytterligare måste man härvid beakta, såsom till höjning av det skattefria renantalet medverkande faktorer, driftkostnaderna, vilka vid ovanstående beräkning icke kunnat vidare beaktas, samt familjeavdragen, som för renägare med familj väsentligen stegra skattefriheten. Man torde därför icke behöva befara, att beskattningen, bestämd efter vanligen gällande grunder, skall för hårt drabba de mindre renägarna. Snarare skulle man kunna hysa farhågor för att motsatsen skulle på en del håll anses äga rum. Därvid bör dock ihågkommas, att det gällande beskattningssystemet i hög grad går ut på att tillgodose de lägsta och lägre inkomsttagarnas behov av lättnad i skattetrycket; och detta bör naturligtvis äga rum även med avseende på lapparna.

Uppskattning av förmögenhet i renegendom.

Beträffande förmögenhetsskatten torde några särskilda bestämmelser med avseende på lapparna icke vara behöfliga. Det vill synas, som om dessa redan nu hade skyldighet att skatta för förmögenhet ej blott i fast egendom och kapital, utan även för egendom bestående i renar, fastän någon beskattning av sistberörda slags egendom icke torde hava förekommit, annat än möjligen undantagsvis då den förekommit i förening med annan förmögenhet. Uppenbart är, att värdet av en egendom i renar icke kan bestämmas efter förhållandet mellan antalet djur och det försäljningspris, som slaktrenar betinga i allmänna marknaden. En renhjord är sammansatt av djur av högst växlande försäljningsvärde, vadan det genomsnittliga värdet per djur måste bliva vida lägre än det pris, som kan betingas för de djur, som i allmänhet utbjudas till försäljning. Då ett härmed överensstämmande uppskattningsförfarande emellertid synes följa av reglerna i 6:o) av anvisningarna vid inkomstskatttaxeringen, har det ansetts tillräckligt att i detta sammanhang erinra härom.

Beskattningsorten.

Om beskattningsorten synes icke heller några särskilda bestämmelser utöver författningarna vara erforderliga. Det synes vara klart, att beskattningsorten även vad angår bevillningen bör sammanfalla med mantalsskrivnings-

¹ Det må i detta sammanhang erinras, att i Karesuando lapparnas frivilliga bidrag till de kommunala utgifterna fördelas på renägare med ett antal av över 30 renar, ett antal, som dock torde få anses väl lågt.

orten, där lapparna hava sina huvudvisten och måste anses huvudsakligen driva sin näring, även om de under sina flyttningar tidvis uppehålla sig inom andra distrikt. Någon som helst svårighet lärer icke kunna möta för taxeringsmyndigheterna att utan vidare anvisningar i detta avseende träffa ett rätt avgörande.

Taxeringsförfarandet vid uppskattningen av lapparnas inkomst av renskötsel och renegendom bör bliva detsamma som för annan inkomst och egendom. En fråga, som därvid emellertid framställer sig, är i vad mån deklara-tions-skyldighet lämpligen kan föreskrivas med avseende på förevarande slag av skattdragande och inkomst. Det borde visserligen icke möta hinder för en renskötande lapp att kunna i en deklARATION angiva den inkomst han haft under det nästföregående året. Men det är ett par omständigheter, som härvid måste tagas i betraktande. Den ena är, att de nomadiserande lapparna till följd av sitt kringströvande liv hava en större svårighet än andra för uppsättande av en deklARATION. Den andra och viktigare är, att underlåtenhet att avgiva deklARATION inom föreskriven tid är förbunden med förlust av rätten att överklaga taxeringen; och det synes obilligt, att en dylik underlåtenhet skulle för de renskötande lapparna medföra sagda påföljd. Detta skulle, i all synnerhet i början, kunna förorsaka orättvisa och av lapparna kännas som en hårdhet. Därest frihet från deklara-tions-plikt i förevarande fall stadgas, synes denna frikallelse böra omfatta även den i 2 § 2 mom. av taxeringsförordningen föreskrivna skyldigheten att efter anmaning avgiva deklARATION, varmed torde följa frihet jämväl från den i 8 § 1 mom. sagda förordning omnämnda uppgiftsskyldigheten. För kännedom om de förhållanden, som i förevarande fall äro av betydelse för taxeringen, torde ock självdeklARATIONEN och uppgiftsskyldigheten kunna undvaras. Uti de renlängder, som enligt renbeteslagen årligen skola upprättas inför lappfogden, finnes en officiell lista på renar som envar lapp äger; och för övrigt kunna genom lappfogden erhållas de mest tillförlitliga upplysningar om alla förhållanden beträffande de olika renägarnas renskötsel, som för taxeringsarbetet må erfordras utan att man i detta hänseende behöver vända sig till lapparna själva. För att underlätta taxeringsarbetet torde bland de handlingar, som enligt 11 § i taxeringsförordningen skola avlämnas, även böra upptagas avskrifter av de ovan omnämnda renlängderna, vilka lappfogdarna efter avslutande av sammanträdena med lapparna skola hava att avlämna.

Givet är, att det bör stå lapp som sådant önskar fritt att avlämna deklARATION, liksom att i annan form lämna de upplysningar till taxeringsmyndigheten, som han kan finna lämpligt, en rätt som torde kunna förutsättas i åtskilliga fall komma att begagnas.

Vad angår taxeringsmyndigheternas sammansättning torde några särskilda föreskrifter i förevarande sammanhang icke erfordras. Av lydelsen utav 25 § i taxeringsförordningen torde utan vidare följa, att, åtminstone i kommuner där renskötsel i något större omfattning bedrives, renskötande eller renägande lappar böra få plats i taxeringsnämnderna, något som i varje fall måste anses lämpligt.

På grund av vad sålunda blivit anfört tillstyrkes

att för lapparna stadgas skattskyldighet till staten för renskötsel efter huvudsakligen samma grunder som för statens medborgare i övrigt;

att för sådant ändamål i inkomstskatteförordningen och bevillningsförordningen bestämmelserna om lappallmogens frikallelse från inkomstskatt och bevilling för inkomst av renskötsel borttagas;

att i enlighet härmed i mom. 3:o av de särskilda anvisningarna

Taxeringsförfarandet; självdeklARATION.

Hemställanden ang. statsbeskattningen.

till ledning vid inkomstskattetaxeringen bland exemplen på inkomst av rörelse eller yrke som skall taxeras införes även rensköttsel;

att i mom. 5:o) av samma anvisningar bland medgivna avdrag under driftkostnader införes även ersättningar för renskador, som utgivas på grund av renbeteslagen och konventionen med Norge;

att från skyldighet att avgiva deklaration enligt 2 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen fritages »nomadiserande lapp för inkomst av rensköttsel»; samt

att i 11 § av nyssnämnda förordning införes bestämmelse om skyldighet för lappfogde att årligen till vederbörande avlämna avskrifter av de renlängder, som enligt renbeteslagen skola upprättas.

Den kommunala beskattningen.

Den kommunala beskattningen bör ordnas för lapparna enligt samma grunder som för de övriga medlemmarna av kommunen. Det blir sålunda beviljningen till staten som blir bestämmande även för skatt till kommunen. Härvid tillämpas i avseende på beskattningen till de kommunala behoven i sin helhet för närvarande det s. k. provisoriet enligt Kungl. förordningen den 19 november 1920. Även den kommunala progressivskatten enligt förordningen av nyssnämnda datum torde böra av lapparna utgöras för sin inkomst av rensköttsel, då denna inkomst enligt inkomstskatteförordningen når den höjd, som utgör betingelse för att progressivskatt skall påföras.

Lapparnas frihet från avgifter till skolväsendet.

Ett särskilt förhållande äger emellertid rum med de kommunala avgifter, som utgå enligt kyrkostämmoförordningen. Från de till beloppet ojämförligt mest betydande av dessa avgifter, nämligen till kommunens folkskoleväsen, har allmänt ansetts att de nomadiserande lapparna böra vara fritagna. Detta undantag synes också hava fullt fog för sig. Dessas skolväsen är nämligen, såsom tidigare i denna utredning är berört, ordnat på sidan av den allmänna stadgan om folkundervisningen i riket genom särskilda bestämmelser, och de vanliga skoldistrikten äro fritagna från omkostnader till detsamma. Enligt det härom gällande reglementet för lappmarks ecklesiastikverk den 31 januari 1896 med däri sedermera vidtagna förändringar bestridas samtliga kostnader för nomadskoleväsendet, med ett oväsentligt undantag i fråga om en del av utgifterna för barnens inackordering, av staten från anslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Detsamma föreslås skola äga rum enligt det av lappkommittén framlagda förslaget till stadga angående nomadundervisningen i riket. Enligt såväl gällande bestämmelser som det ovan nämnda förslaget äro dessa nomadskolor avsedda för de egentliga flyttlapparna eller, som de i förslaget nämnas, nomadlapparna. Barn av andra lappar skola undervisas tillsammans med den övriga befolkningens barn, men kunna dock enligt beprövande av nomadskoleinspektören även undervisas i nomadskolorna. Den frihet från utgifter till församlingens skolväsen, som av ovan angivna förhållande föranledes, synes dock av praktiska skäl icke böra utsträckas till andra lappar än nomadlapparna, även om dessa andras barn i något fall skulle få undervisning i nomadskola.

Av enahanda skäl böra de nomadiserande lapparna också vara fria från den särskilda personliga avgift, som av vederbörande skoldistrikt kan beslutas att utgå till skolväsendet av alla som erlagga mantalspenningar. Så länge lapparna äro fria från denna sistnämnda utskyld¹ torde en dylik frihet följa redan av sagda förhållande och någon särskild bestämmelse om deras fri-tagande härifrån icke vara erforderlig.

Avgifter till kyrkliga behov.

Vad angår avgifter till kyrkliga behov i övrigt såsom för underhåll av kyrka och prästgård, avlöning till klockare och kyrkobetjäning, folkbibliotek m. m., vilka avgifter i allmänhet icke uppgå till några större belopp, synas de böra ut-

¹ Härom se sid. 12.

göras av lapparna i likhet med församlingens övriga medlemmar. Av de institutioner, som dessa avgifter avse, äga lapparna begagna sig i lika mån som de andra församlingsmedlemmarna; och de torde i allmänhet redan nu i mer eller mindre omfattning göra det.

En till de kommunala avgifterna i viss mån hänförlig skatt, som inom de län om vilka här är fråga har en ganska stor betydelse, är den till länskommunen, landstingsskatten. Den utgår enligt senast fastställda stater för Norrbottens län med 3.16, för Västerbottens län med 2.75 och för Jämtlands län med 1.95, allt per 100 kr. för bevilling beskattningsbar inkomst. Därtill synes komma för Västerbottens län bidrag till skjutsentreprenaderna, vilka i de båda andra länen äro inräknade i landstingets utgifter, samt för Västerbottens och Jämtlands län särskild utdebitering för betalning av marklösen till järnvägar samt för avbetalningar å järnväglån, vilka debiteringar utgå med olika, men dock mindre, belopp för olika kommuner.

Landstingsskatt.

För bedömande av den ganska svårlösta frågan, om och i sådant fall i vad mån lapparna böra för sin renkötsel deltaga i utgörandet av landstingsskatt, varifrån de nu äro fritagna, torde en undersökning vara erforderlig, till vilka ändamål landstingsskatten utgår. I sådant avseende ha granskats landstingens i de tre ifrågavarande länen senast fastställda utgifts- och inkomststater. Av dessa framgår, att den ojämförligt största utgiftsposten är för sjukvården, utgörande för Norrbottens län på en total utgiftssumma av 3,084,449 kr. 68 öre ett belopp av 1,566,757 kr. 85 öre eller omkring 50 %, i Västerbottens län resp. 2,007,195 kr. 49 öre och 998,498 kr. eller likaledes omkring 50 % samt i Jämtlands län resp. 1,342,000 kr. och 540,097 kr. eller omkring 40 %. Av övriga utgifter, varvid en jämförelse emellan de olika landstingen försvåras därunder att staterna äro olika uppställda med skiljaktiga huvudrubriker, vilka dessutom upptaga de särskilda anslagen på olika sätt klassificerade, representera utgifterna till fattigvård och folkpensionering, vilka äro förda under olika huvudrubriker i de tre staterna¹, i Norrbottens län 420,000 kronor, i Västerbottens län 345,000 kronor och i Jämtlands län 267,000 kronor. Under rubrikerna under visning och kulturella ändamål, delvis även rubriken »Humanitära ändamål» (folkhögskolor, lantmanna- och lanthushållsskolor, seminarier, dövstumundervisning, skyddsuppfostran, sinnesslöanstalter, folkbildningsändamål m. m.) förekomma anslag till belopp av i Norrbottens län 199,191 kronor 8 öre, i Västerbottens län 197,150 kronor 63 öre och i Jämtlands län 195,073 kronor 37 öre. Under rubriken »Jordbruk (lantbruk) och binäringar» (konsulenter, vandringsrättare, anstalter för jordbruket och boskapsskötseln, veterinärväsendet, fiske, jaktvård, hemslöjd m. m.) äro upptagna i Norrbottens län 106,498 kronor 84 öre, i Västerbottens län 105,091 kronor 95 öre och i Jämtlands län 77,750 kronor. För kommunikationsväsendet (vägar, jordlösen till statsjärnvägar) har anslagits i Norrbottens län 12,300 kronor, i Västerbottens län 85,693 kronor 24 öre (därav 66,693 kronor 24 öre jordlösen till järnvägar, som synes uttaxeras enligt särskilda grunder) och i Jämtlands län 3,750 kronor, samt därjämte i Norrbottens och Jämtlands län bidrag till skjuthållningen resp. 26,750 kronor och 61,260 kronor 41 öre². För räntor och amortering å lån äro uppförda i Norrbottens län 347,080 kronor 21 öre (däri dock även ingår s. k. förskottsanslag 67,360 kronor), i Västerbottens län 63,952 kronor 40 öre och i Jämtlands län 122,200 kronor. Återstående poster, diverse ändamål (arbetsförmedling m. m.), förvaltningsutgifter, uppbördskost-

¹ För Norrbottens län under rubriken »Litt. B. Humanitära ändamål», för Västerbottens län under »Sjukvården» och »Humanitära ändamål» samt för Jämtlands län under »Undervisning» och »Folkpensioneringen».

² För Västerbottens län har icke någon motsvarande post blivit uppförd, men bidrag utgå givetvis även där.

nad, avkortningar, utgöra för Norrbottens län 405,871 kronor 70 öre, för Västerbottens län 211,809 kronor 27 öre och för Jämtlands län 74,869 kronor 22 öre.

Därest man för bedömande av frågan om lapparnas skyldighet att betala landstingsskatt för sin inkomst av renskötsel vill lägga till grund den grad av intresse, som lapparna må hava av det ena eller andra slaget av de institutioner, som uppehållas av landstinget, är det ovedersägligt, att sjukvårdsanstalterna äro avsedda att tjäna länets inbyggare i gemen och därför även lapparna; de lära ock av dem begagnas. Likaså är det med anslagen till fattigvård och folkpensionering. Detsamma torde ock i stort sett gälla om de anordningar för högre skolundervisning och folkbildning, till vilkas uppehållande landstinget bidrager och vilka även lapparna äro eller borde vara i tillfälle att i sin mån tillgodogöra sig eller draga gagn av. Även institutionerna för jordbruket, såsom t. ex. konsulenter och vandringsrättare, torde kunna hänföras till dem, som kunna vara till gagn för lapparna, väl icke så länge de driva renskötsel, men sedan de måst upphöra därmed. Från vissa orter, särskilt Västerbottens län, vittnas, att lappar redan nu tillgodogöra sig desamma; och så bör än mer bliva förhållandet, om lappkommitténs i den föregående avdelningen av denna utredning¹ omnämnda och tillstyrkta förslag till markupplåtelse åt lappar, som nödgas upphöra med renskötseln, skola genomföras. Mera tveksamt ställer det sig med avseende på anslagen till kommunikationsväsendet, ehuru väl naturligen även kommunikationerna kunna sägas vara till gagn för rikets alla inbyggare; särskilt torde detta sista gälla om järnvägs kommunikationerna, även beträffande andra än dem, som av en dylik kommunikation hava det alldeles direkta gagnet. I väganslagen ingå ock för ett av länen anslag till enklare vägar i lappmarken, vilka torde kunna anses av mera intresse för lapparna. Vad angår bidragen till skjutsentreprenaderna synas dessa emellertid avse ett lapparnas renskötsel och lapparna i allmänhet nog så fjärran stående onus. Anslagen till kommunikationsväsendet representera dock icke några större belopp och hava därför, åtminstone för närvarande, icke någon större betydelse ur skattetryckssynpunkt. Ett särskiljande av dem från landstingets övriga utgifter torde därför icke ur sagda synpunkt anses påkallat. De lån, varför i staterna uppförts ränta och amortering, torde till största delen hava upptagits för sjukvårdsändamål och därför böra dömas lika med anslagen till sjukvården. Beträffande slutligen anslagen till vissa mindre betydande allmänna ändamål, till förvaltningskostnader, uppbördsprovisioner och avkortningar synas dessa böra drabba samtliga skattdragande, som hava att betala landstingsskatt.

Av den föregående utredningen framgår, att, därest lapparna över huvud taget skola finnas skyldiga att för sin renskötsel utgöra skatt till statliga och kommunala behov, det icke med utgångspunkt från beskattningsändamålet finnes skäl att i allmänhet göra undantag för landstingsskatten. Likaså framgår av sagda utredning, att svårigheter möta att inom området för denna skatt utvändra några vissa ändamål, med avseende på vilka lapparna skulle fritagas från bidragsskyldighet, tilläventyrs med undantag för bidraget till skjutsentreprenaderna, som utgår på grund av en särskild författning, nämligen skjutsstadgan enligt dess lydelse genom Kungl. förordningen den 11 juli 1924. Ett dylikt undantag torde dock näppeligen betingas av sakens vikt, då det skulle medföra en ytterst ringa minskning i skatten, som ingalunda motsvarade det ökade besvär med debiteringen och uppbörden, som därigenom förorsakades. Någon differentiering synes för övrigt även av principiella skäl mindre tillräddlig, då man därmed skulle inlåta sig på en jämkning, som icke överensstämmer med de grunder, vilka legat till grund för den nya landstingslagens av den 20 juni 1924 bestämmelser i ämnet. Emellertid medgiver denna lag fortfarande lands-

¹ Avdeln. I sid. 118.

tinget rätt att besluta en s. k. territoriell differentiering; och man kan väl tänka sig, att en sådan i vissa avseenden såsom beträffande kommunikationsanslag kan komma till stånd till förmån för lappmarkerna, vilket i sådant fall kommer såväl lapparna som lappmarkernas övriga inbyggare till godo.

Ansåge man likväl för nödigt att, särskilt med hänsyn till renskötselförskattningens första tillämpande, bereda lättnad däruti genom frikallelse från landstingsskatten, synes detta alltså helst kunna och böra ske genom ett undantag beträffande denna skatt i sin helhet till förmån för de nomadiserande lapparnas inkomst av renskötselförskattning, vilket undantag i sådant fall borde få sin plats i landstingslagen.

På grund av vad sålunda blivit anfört tillstyrkes i avseende på den kommunala beskattningen:

*Hemstäl-
landen ang.
kommunal-
beskatt-
ningen.*

att kommunalutskylder enligt förordningen om kommunalstyrelse på landet samt kommunal progressivskatt, där sådan ifrågakommer, skola utgöras av lapparna för inkomst av renskötselförskattning som för dylika utskylders utgörande gälla för kommunens övriga medlemmar;

att utskylder enligt kyrkostämmoförordningen jämväl skola enligt enahanda grunder av lapparna utgöras för inkomst av renskötselförskattning, utom för folkskoleväsendet, i vilket sistberörda avseende i 35 § av Kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd införes stadgande därom, att de nomadiserande fjälllapparna äro fria från avgifter till församlingens eller distriktets skolväsen, samt

att lapparna för inkomst av renskötselförskattning skola utgöra landstingsskatt enligt uti lagen den 20 juni 1924 om landsting stadgade grunder¹.

¹ Exempel på beräkning av skatt enligt förestående förslag.

Ortsgrupp III utan höjning, intet familjeavdrag.

1:o Behållen inkomst 1 000 kr., förmögenhetsdel 0.

a) inkomst- och förmögenhetsskatt:

$$\text{beskattningsbart belopp} \frac{(1\,000 - 800)}{2} = 100 \text{ kr.}$$

$$\text{skatt} \frac{3 \times 175}{100} = 5.25$$

b) bevillning:

$$\text{beskattningsbar inkomst} (1\,000 - 400 - 200) = 400.$$

bevillning 0.40.

$$\text{kommunalskatt} \text{ å } 5 \text{ per } 100 = 20. -$$

$$\text{landstingsskatt} \text{ å } 3 \text{ per } 100 = 12. -$$

Summa skatt 37.65 kr.

Med ett familjeavdrag likaledes utan förhöjning blir inkomst- och förmögenhetsskatt = 0; bevillning, kommunal- och landstingsskatt 20.25 kr.

2:o Behållen inkomst 3 000 kr., förmögenhetsdel 200.

a) inkomst- och förmögenhetsskatt:

$$\text{beskattningsbart belopp} (3\,200 - 800 - 400) = 2\,000 \text{ kr.}$$

$$\text{skatt} \frac{2\,000 \times 3}{100} \times \frac{175}{100} = 105 \text{ kr.}$$

b) bevillning:

$$\text{beskattningsbar inkomst} (3\,000 - 400 - 200) = 2\,400 \text{ kr.}$$

bevillning 2.40.

$$\text{kommunalskatt} 120. -$$

$$\text{landstingsskatt} 72. -$$

Summa skatt = 299.40 kr.

Med ett familjeavdrag utan förhöjning blir inkomst- och förmögenhetsskatten 89.25, bevillning, kommunal- och landstingsskatt 182.25 kr. Summa skatt: 271.50 kr.

Obs! Dessa exempel böra ej uppfattas såsom några normalfall till ledning vid beskattningens åsättande, lika litet som de angivna inkomstbeloppen få anses som normalbelopp. Exempelen avse

Deltagande i vissa andra allmänna avgifter. Med lapparnas skyldighet att på sätt nu föreslagits deltaga i utgörandet av kommunalutskylder lärer utan vidare följa skyldighet för dem att på liknande sätt deltaga i sådana allmänna avgifter, som utgöras av dem, som betala kommunalutskylder och efter samma grund som dessa, såsom kostnad för byggande av tingshus m. m.¹ Dessa avgifter torde emellertid ej uppgå till några avsevärda belopp.

Avgifter till prästerskapets avlöning. Vad angår avgifter till prästerskapets avlöning är det likaledes en konsekvens av den föreslagna kommunala skattskyldigheten, att lapparna bliva skyldiga att utgöra dylika avgifter. Detta torde nämligen utan vidare direkt följa av bestämmelserna i 20 § av lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning. Det synes för övrigt vara allenast en följdriktig återgång till vad förut varit gällande. Lapparnas frihet från dessa avgifter, som inträdde med den genom sagda författning införda förändrade anordningen av det prästerliga avlöningssystemet, torde icke kunna anses ha ingått såsom avsedd vid denna omläggning. Icke heller dessa avgifter torde i allmänhet komma att för lapparna uppgå till några avsevärdare belopp.

Frihet från vägskatt. Vid alla de överläggningar med lapparna och vederbörande myndigheter, då fråga därom förevarit, har man varit ense om, att de nomadiserande lapparna böra vara fritagna från att betala vägskatt. Då det synes uppenbart, att dessa lappar mindre än andra rikets inbyggare hava tillfälle att för sina personer och sin näring draga gagn av de allmänna vägarna, även om sådant gagn icke är alldeles utslutet vad en del av dessa vägar angår, har det ock ansetts billigt att gå denna önskan till mötes. Det tillstyrkes sålunda,

att till 6 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, sådan den lyder enligt lagen den 11 februari 1921, göres följande tillägg: »dock att de nomadiserande lapparna äro för inkomst av renskötsel därifrån fria.»

Frihet från mantalspenningar och allmänna sjukvårdsavgiften. Några principiella skäl lära icke kunna anföras för att lapparna fortfarande skulle vara fritagna från de tvenne i kap. I berörda personliga avgifterna, mantalspenningarna och den allmänna sjukvårdsavgiften, som eljest allmänligen utgöras. Däremot kan i sådant hänseende anföras praktiskt ekonomiska grunder, nämligen att dessa skatters utkrävande av lapparna uppenbarligen skulle förorsaka ett många gånger större besvär, än som motsvaras av det belopp de kunna inbringa. Borttagandet av dessa personella avgifter har dessutom ganska länge stått på dagordningen och är för närvarande aktuellt. Det synes därför olämpligt att nu vidtaga någon förändring i avseende på lapparnas frihet från utgörande av dessa avgifter².

blott att visa skattebeloppens förhållande till inkomsten för tvenne såsom möjliga antagna fall. För att tydliggöra olikheten vid taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt, å ena sidan, samt bevillning och den därav beroende kommunalskatten, å den andra, har den behållna inkomsten satts lika i båda fallen, vilket i verkligheten ej torde vara det vanliga.

¹ Jfr 26 kap. 4 § byggningsbalken och lagen den 5 juni 1909.

² För en närmare utredning av detta ämne särskilt i avseende å sjukvårdsavgiften hänvisas till »Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande IV med förslag till lag om landsting m. m.», Stockholm 1923, sid. 175—180.

Fortsättning från omslagets andra sida.

- bygden inom Kristianstads län. Beckman. 108 s. 2 kart. **Jo.**
51. Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 2. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Örebro län. Beckman. 36 s. 2 kart. **Jo.**
52. Utredning beträffande de elektriska distributionsföretagens å landsbygden ekonomiska svårigheter och möjligheterna för dessas avhjälpande. Beckman. 100 s. **Jo.**
- 53-54. 1921 års kommunalskattekommittés betänkande angående den kommunala beskattningen. Del 1. Lagförslag, allmän motivering, speciell motivering. xvj, 489 s. Del 2. Reservationer, bilagor, tabeller, sakregister. 369 s. Tullberg. **Fi.**
55. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 25. Handels- och prisöversikter rörande spannmål jämte bihang, innefattande vissa internationella prisjämförelser angående viktigare jordbruksprodukter. Av K. Åmark. Marcus. viij, 143 s. **Fi.**
56. 1921 års pensionskommittés betänkande. 3. Betänkande med förslag till civil tjänstepensionslag. Marcus. 135 s. **Fi.**
57. Betänkande med förslag till lag om modershjälp. Av R. v. Koch och G. Almén. Tullberg. 30 s. **S.**
- 58-59. Fattigvården bland lapparna. Avd. 1. vj, 120 s. Avd. 2. Lapparnas beskattning. 32 s. Norstedt. **S.**
-

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

Statens offentliga utredningar 1924

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1921 års pensionskommittés betänkande. 3. [56]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden.
25. Handels- och prisöversikter rörande spannmål. [55]
26. Ljusindustrin. [84]. 27. Ylleindustrin. [35] 28.
Tegelindustrin. [36] 36. Betänkande ang. tullsystemets
verknningar. Del 1. [37] Del 2. [38]
1921 års kommunalskattekommittés betänkande. Del 1. [53]
Del 2. [54]

Politi.

Handledning vid utarbetandet av brandordningar för landskommuner. [28]

Socialpolitik.

Taktagelser rörande socialiseringen i Österrike. [14]
Det svenska tobaksmonopolet. [15]
Statens järnvägar. [22]
Statens järnvägar som allmänt affärsverk. [30]
Sveriges vattenkrafttillgångar och vattenkraftproduktion. [39]
Kommunal affärsverksamhet. [45]
Betänkande med förslag till lag om modershjälp. [57]
Fattigvården bland lapparna. Avd. 1. [58] Avd. 2. Lapparnas beskattning. [59]

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

K. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 7. Ang. elektrifieringen av landsbygden inom Kristianstads län. [50]
9. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Hallands län. [18] 11. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Blekinge län. [10] 12. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Kopparbergs län. [3] 13. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Västmanlands län. [8] 14. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Värmlands län. [9] 15. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Jämtlands län. [11] 16. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Norrbottens län. [28] 17. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Jönköpings län. [44] 18. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Gotlands län. [12] 19. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Västernorrlands län. [17] 20. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Västerbottens län. [29] 22. Förteckning över elektriska kraftanläggningar i Sverige år 1923. [48]
Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 1. Angående elektrifiering av landsbygden inom Östergötlands län. [46] 2. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Örebro län. [51] 3. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Kalmar län. [49] 4. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Kronobergs län. [47]

Utredning betr. de elektriska distributionsföretagens å landsbygden ekonomiska svårigheter och möjligheterna för dessas avhjälpande. [52]
Förslag till lag om lärlingsväsendet i vissa yrken. [41]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Det svenska lantbrukets produktionskostnader. 2. Bokföringsåren 1920—1921 och 1921—1922. [2]
Fastighetsregisterkommisionens meddelanden. 13. [21]
Till frågan om ny jorddelningslagstiftning. [40]
Kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna. [43]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till gruvlag. [16]
Malmkommisionens slutbetänkande. [32]
Malmtillgången i Norrbottens län. [33]
Förbränning av virke till husbehov på Värmlands läns landsbygd. [42]

Industri.

Cement- och betongbestämmelser. [25]

Handel och sjöfart.

Skeppstjänstkommitterades betänkande. 3. [20]

Kommunikationsväsen.

Utredning rörande ny vattenväg mellan Östersjön och Vänern jämte bihang. [6]
Anvisningar rörande vägväsendet och automobiltrafiken. [19]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Supplement nr 2 till Sverges familjenamn 1920. [4]
Betänkande angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. [5]
Betänkande och förslag angående läroverks- och landsbibliotek. [7]
Förslag till löneroglering för befattningshavare vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter. [13]
K. skolöverstyrelsens utlåtande över skolkommissionens betänkanden 1—5. [24]
Systematiskt utforskande av allmogekulturen. 1. [26] 2. [27]
Utredning rörande kungl. teaterns verksamhet. [31]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Angående ordnandet av statens kommersiella informationsverksamhet. [1]